

Strahov - sportovně rekreační centrum pro studenty a veřejnost

Portfólio diplomního semináře

Portfólio diplomního semináře
Autor: Alexandra Valkovičová
Vedoucí práce: prof. Ing. Arch. Arnošt Navrátil
Ateliér: Ateliér Juha
FA ČVUT, zimní semestr

Úvod

Diplomní seminář se dominantně zabývá řešením potenciálu Strahova s návazností na okolní dostupné areály v oblasti Prahy 6, respektive vztah mezi Ladronkou, vodní nádrží Džbán a Strahovem.

Nejprve se zabývá popularitou sportů v dnešní době, především u mladší generace, dále ubývající podstatou sportovních ploch v Praze ve prospěch bydlení.

Následně se věnuje vývoji, charakteru a potenciálu těchto lokalit se zřetelem na Strahov, s kapitolou soutěže z roku 2008 na ideové řešení Strahova.

Uvedené zahraniční příklady tvoří inspiraci programovou, architektonickou, konstrukční a zajímavé koncepční možnosti.

Na základě předchozího vymezení, zjištění oblíbenosti sportů v poslední době zejména u studentské populace, vybrané architektonické inspiraci a názoru na urbanistický vývoj a jeho původní koncepci se volně definuje budoucí potenciál Stadionu a jeho program.

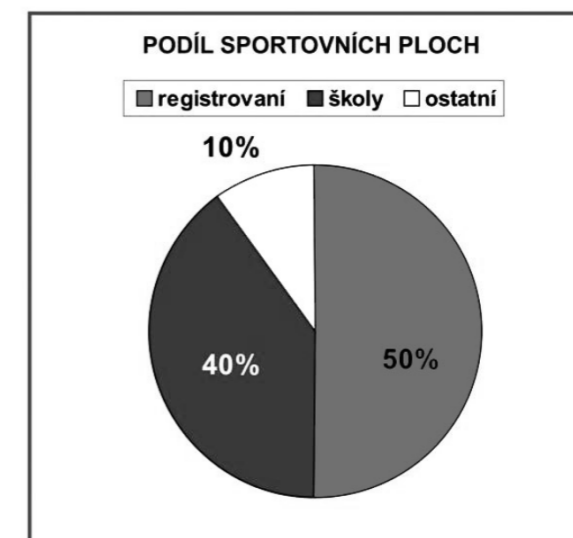
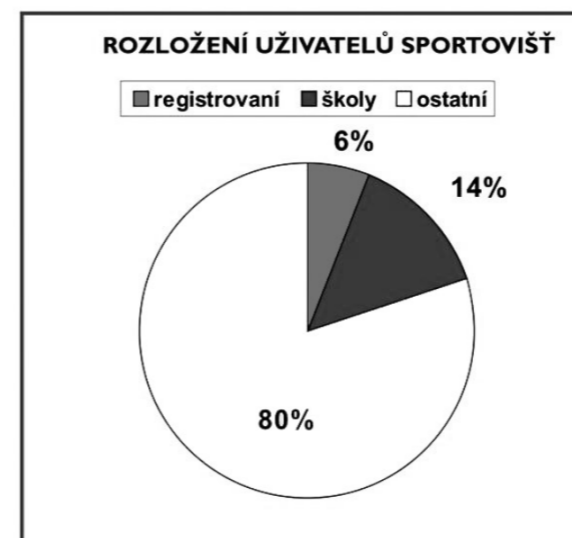
Sport v dnešní době

Před samotným návrhem typu „Novým architektonickým fenoménem sportovního zařízení je důležité si se stanou integrované typy uvědomit procentní zastoupení vybavenosti pro pohybové aktivity populace na vrcholovém sportu, volného času, wellness centra. výkonnostním a rekreačním, v Tato zařízení, doplňující stávající druhé řadě zjistit trendy pro určité občanskou vybavenost zejména o sporty v dnešní době. Kopřiva (2010) vodní rekreační a relaxační aktivity, uvádí procentní rozložení do čtyř mohou významně podpořit ztrácející kategorií (viz obrázek vpravo). Z se komunální soudržnost společnosti.“ tohoto grafu vyplývá, že naprostá (Kopřiva, 2010, s. 9)

Kopřiva (2010) uvádí, že sportovní kultura tíhne k individualismu (také sportování jako součást životního stylu, pro zdraví), spíše než k masovým akcím (vyjma olympijských her). Tuto myšlenku také reflektuje jeho soutěžní návrh z roku 2008. Jeho východisko, společně se světovými trendy ve vývoji sportovních zařízení a fenoménu udržitelného rozvoje vede k poptávce po víceúčelových sportovních zařízení pro širokou veřejnost (Kopřiva, 2010, GEC Architecture, 2019). Novodobým příkladem je Shane Homes od GEC Architecture, v Calgary. Důležitá je jeho využitelnost v průběhu celého roku.

Kopřiva (2010) vidí budoucnost v celoročně provozovaných venkovních sportovištích (možnost sezónního zakrytí než velké monofunkční areály). A jak je zřejmé z vývoje Strahovského stadionu, lze zde vidět jasný příklad neudržitelné situace. Autor brožury dále studuje technologické možnosti přetlakových a membránových hal jako způsob jakým lze upravit prostor pro zimní/letní provoz.

Specifičností kultury sportu v ČR jsou historicky sportovní svazy, spolky a kluby, příkladem jsou Sokol, Junák, Orel, (československý tělovýchovný svaz), což není běžné v jiných zemích (Truhelka, 2008). Rychlým vývojem informačních technologií lze vidět i změnu životního stylu a s tím i roli sportu ve společnosti, která generuje poptávku po centrech s širokou nabídkou sportu a případně i kulturních akcí.

Grafy procentního podílu ploch uživatelských skupin sportu a počtu jejich uživatelů Kopřiva (2010)

	cvičební plocha m ² /obyv.	cvičební plocha m ² /obyv.	plnění v %
	propoččet potřeby	skutečnost	skutečnost/propoččet
výkonnostní sport (S)	1,90	1,71	90,04%
pohybová rekreace (R)	1,35	0,38	28,00%
školní tělovýchova (T)	1,87	0,69	37,03%
celkem	5,13	2,78	54,30%

CELKOVÉ POTŘEBY PLOCH (URBANISTICKÉ UKAZATELE) DLE DRUHU POHYBOVÝCH AKTIVIT

	cvičební plocha m ² /obyv.	užitková plocha m ² /obyv.	urbanistická plocha m ² /obyv.
výkonnostní sport (S)	1,8 - 2,1 (ø 1,95)	2,4 - 2,7 (ø 2,55)	3,4 - 3,8 (ø 3,6)
pohybová rekreace (R)	1,3 - 1,6 (ø 1,45)	1,8 - 2,1 (ø 1,95)	2,5 - 2,9 (ø 2,7)
školní tělovýchova (T)	1,8 - 2,1 (ø 1,95)	2,2 - 2,5 (ø 2,35)	2,6 - 3,0 (ø 2,8)
celkem	4,9 - 5,8 (ø 5,35)	6,4 - 7,3 (ø 6,85)	8,5 - 9,7 (ø 9,1)

Urbanistické ukazatele potřeby cvičební plochy a jejich porovnání se skutečností, Brno, Kopřiva (2010)

Sport v dnešní době

Z prací Truhelky, Daňka a Nováčka (Nováček, 2013, Daněk, 2007, Truhelka, 2008). Do kategorie sportů, které jsou v současné době v oblibě se především na studentskou populaci. Z dotazníkových řešení na referenčním vzorku, studují pohled a provozování sportů u žáků a studentů věkové kategorie 6-26 let. Výsledky těchto šetření byly dosti překvapivé.

Vývoj informačních technologií totiž naznačuje, že mladá generace má tendenci trávit volný čas u počítače a zvláště na sociálních sítích (což s sebou přináší zvýšené riziko psychických problémů, deprese, úzkosti), sledování netflixu, v důsledku tedy méně pohybu.

Dotazníky potvrdily alespoň z hlediska sledovanosti sportovních událostí nárůst trávení času pasivním sledováním hlavně na internetu. Překvapivým zjištěním bylo, že v daných reprezentativních vzorcích se naprostá většina žáků a studentů věnovala aktivně sportu minimálně 1x týdně. (Nováček, 2013, Daněk, 2007, Truhelka, 2008).

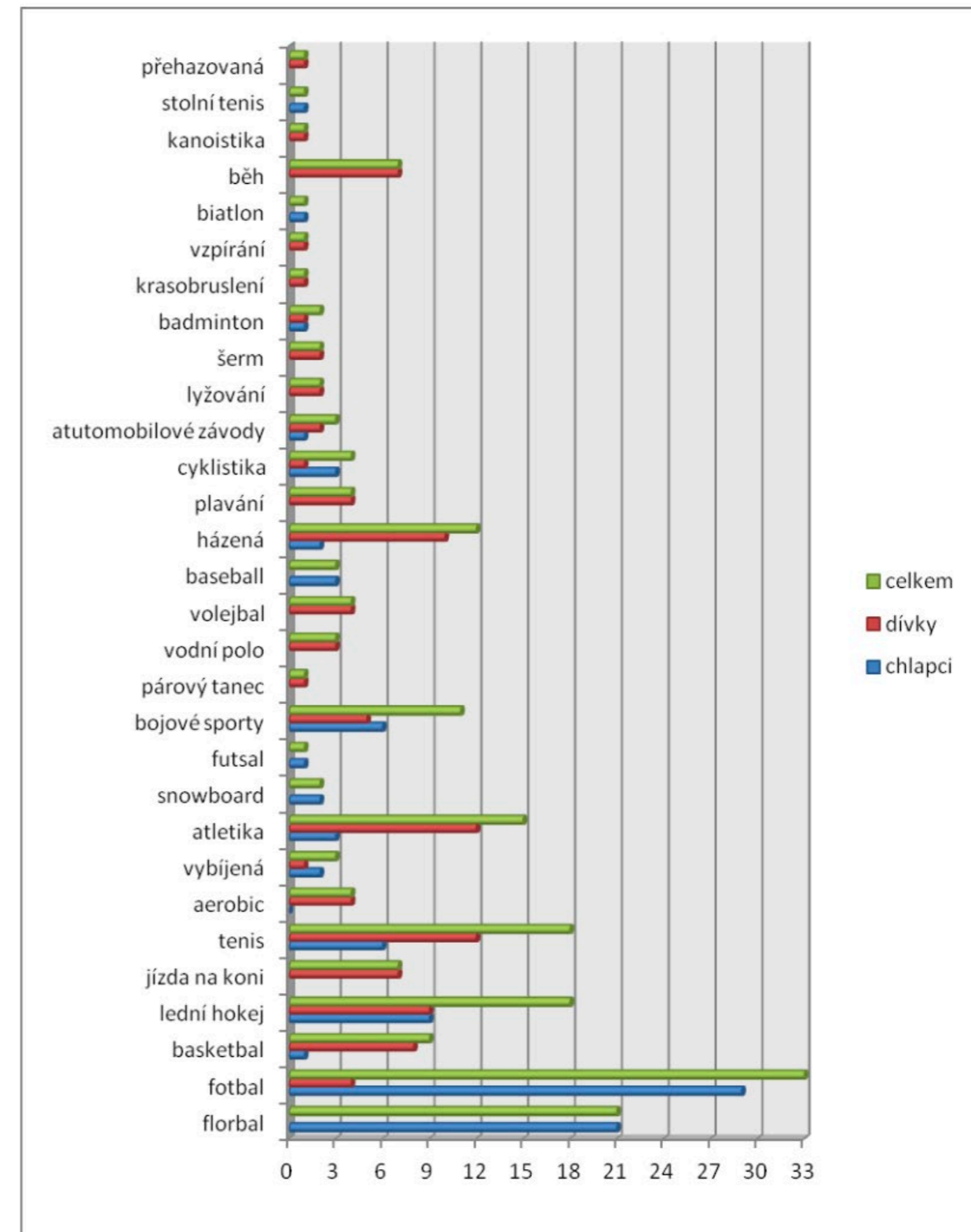
Všechny tři práce udávají shodné sporty, které jsou v této věkové kategorii oblíbené a to i v téměř shodném pořadí, samozřejmě s rozdíly v oblibě pro chlapce a dívky.

(Nováček, 2013, Daněk, 2007, Truhelka, 2008). Do kategorie sportů, které jsou v současné době v oblibě patří: fotbal, lyžování, plavání, cyklistika, lední hokej, volejbal, běh, gymnastika, atletika, basketbal, tenis a florbal a Nováček (2013) také uvádí bojové sporty. K prvním čtyřem nejoblíbenějším sportům patří fotbal, atletika, lední hokej a běh.

Z osobní zkušenosti, podle Modré (2019) a z návštěvy těchto kurzů se v posledních 5-10 letech v České Republice rozmohly bojové sporty, které jsou v oblibě přednostně u vysokoškolských studentů a střední generace. Do této kategorie patří zejména krav maga, MMA (mixed martial arts), taekwondo a jiu-jitsu. Další kategorií sportů jsou různá odvětví jógy (power jóga, bikram jóga, aqua jóga a nespočetné množství dalších typů) a pilates.

Je však důležité zmínit, že preference se mohou změnit, a tedy někdy během životnosti multifunkčního sportovního centra mohou být např. prostory pro squash či zumbu více či méně využité, hlavní je poskytnutí variabilní nabídky s možností flexibility. Průzkum popularity sportů tedy slouží pro zjištění jakési "stabilní" poptávky. Dalším fenoménem je tendence úbytku sportovních ploch z měst (případ Příbrami, Prahy) a jejich využití pro bydlení.

Graf č. 25 – Oblíbenost jednotlivých sportovních odvětví

Obliba jednotlivých sportů (Nováček, 2013)

Vývoj a současný stav rekreačního areálu Džbán

Vodní nádrž Džbán vznikl mezi lety 1966-1971 a sloužil jako rekreační areál pro obyvatele Prahy. Kromě rekreační funkce tak bylo zmírněno povodí Livoticko-Šáreckého potoka. Významným počinem bylo odbahnění nádrže roce 2008, které zlepšilo následně kvalitou vody pro koupání (Kolektiv autorů, nedatováno). Od roku 2008 areál sloužil jako koupaliště (také pro wakeboarding a paintballové akce) a pro sportovní rybolov.

Výhodou tohoto areálu je jeho takřka přírodní vzhled, jeho klidná a tichá poloha na okraji města vedle historických památek (Kozákova skála a Šárecké přírodní divadlo), a dobrá návaznost na MHD (stanice metra, tramvaje a autobusů, areál je v blízkosti ulice Evropská). Vodní nádrž Džbán je lemovaný vzrostlými stromy, které tvoří zvukovou bariéru rušné Evropské, zároveň se nachází nedaleko Dejvic.

Objem nádrže činí cca 300000m³ vody, s hloubkou nádrže 7,5m. Jedná se tedy o unikátní přírodní lokalitu situovanou ve městě. Problémem v současnosti je míra jeho využití. Podobně jako areál Strahovského stadionu, i Džbán má své omezené využití (i když v trochu větší míře) a budovy, které kdysi byly využity jako zázemí jsou zchátralé do té míry, že je nebezpečné do nich vstoupit.

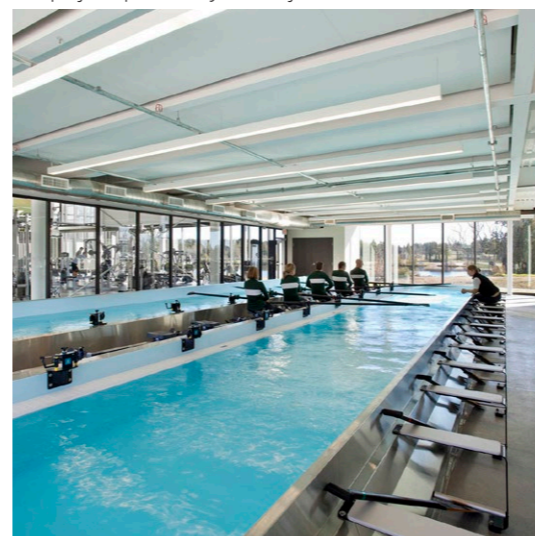
Dalším problémem je prostupnost daným územím, které např. řeší Analýza podmínek využití území od Ing. arch. Klement Valouch - architektonické kanceláře (2020). Aktuální stav totiž umožňuje pouze jeden hlavní vstup z východu, kde je též umístěné parkoviště. Hlavní funkcí Džbánu je letní koupaliště. Otázkou na zvážení je také osud zchátralých staveb, které se měřítkem do lokality nehodí.

V návaznosti na předchozí kapitolu Sport v dnešní době, je pro větší užitek veřejnosti nutno doplnit areál o větší nabídku aktivit, v letním a zimním období, a tím posílit existující potenciál, jako centrum vodních sportů a rekreace, které by mohlo částečně sloužit i jako bruslařské centrum v zimě. Kopřiva (2010) popisuje příklady celoročního využití bazénů, kdy je technologicky možné nainstalovat plochy se zamrazovacími mantinely a venkovní bazén nejen ochránit, ale využít pro bruslení na ledě.

Dalším příkladem nazvážení postráncí programové je Trent Community Centre (Perkings+Will, 2011). Projekt řeší dostavbu existujícího centra a mimo jiné přidává krytou veslařskou trénigovou plochu. Celek je však fasádou propojený s vodní hladinou a společně s výhledy se harmonicky začleňuje do okolí.

Propojení přístavby existujícího areálu s okolní krajinou (Arban, 2011)

Veslařská trénigová plocha (Arban, 2011)

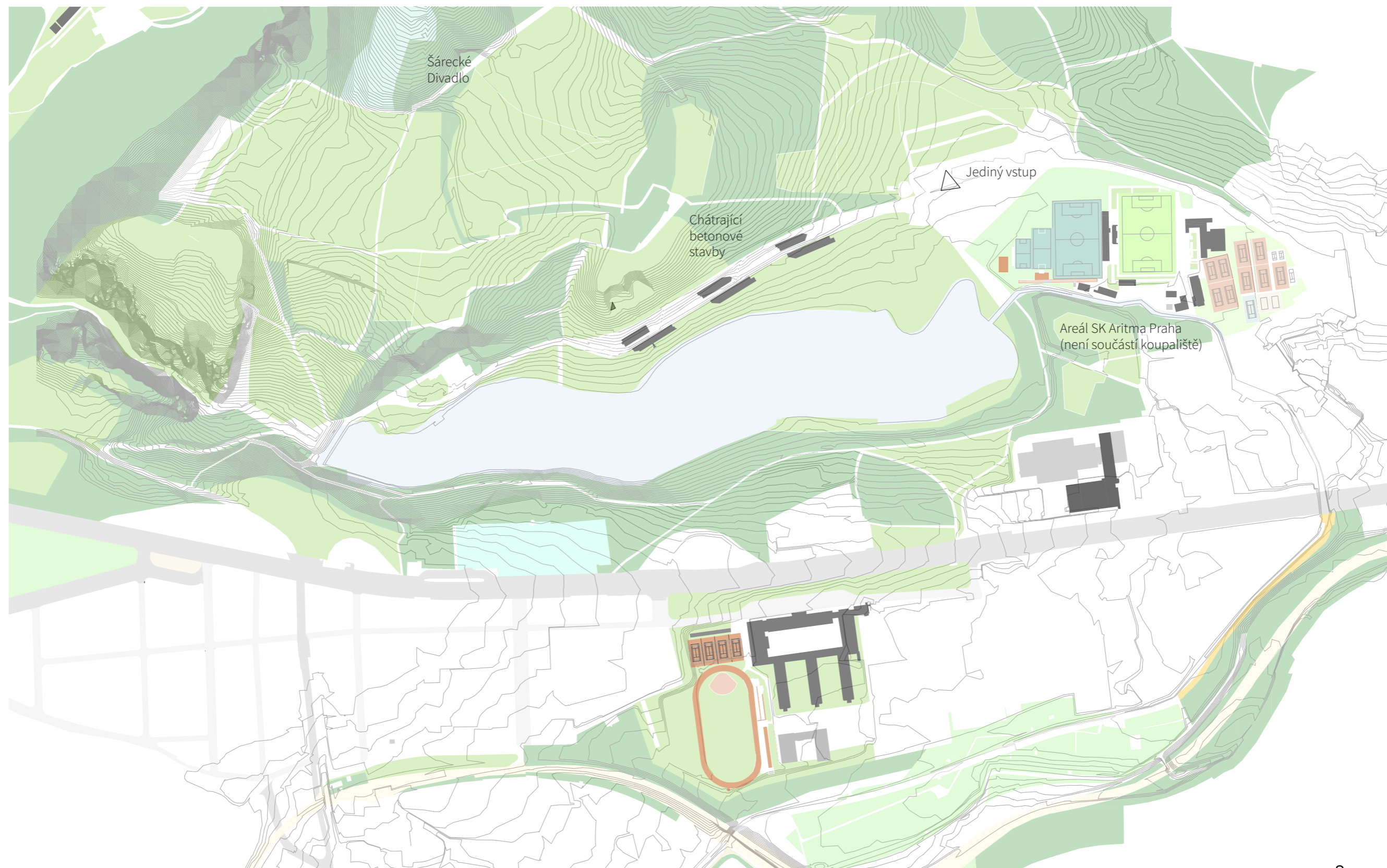

Archivní mapa z roku 1975 (IPR Praha, 2021)

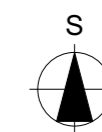
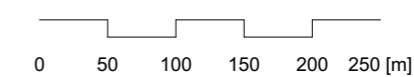
Archivní mapa z roku 1988-9 (IPR Praha, 2021)

Současný stav rekreačního areálu Džbán

Legenda:

Důležité stavby	Přírodní divadlo Divoká Šárka	Vrstevnice
Zalesněná plocha	Hlavní cesty - Evropská	
Parkově upravená plocha	Vedlejší síť cest	
Plocha hřbitovu	Vodní plocha	

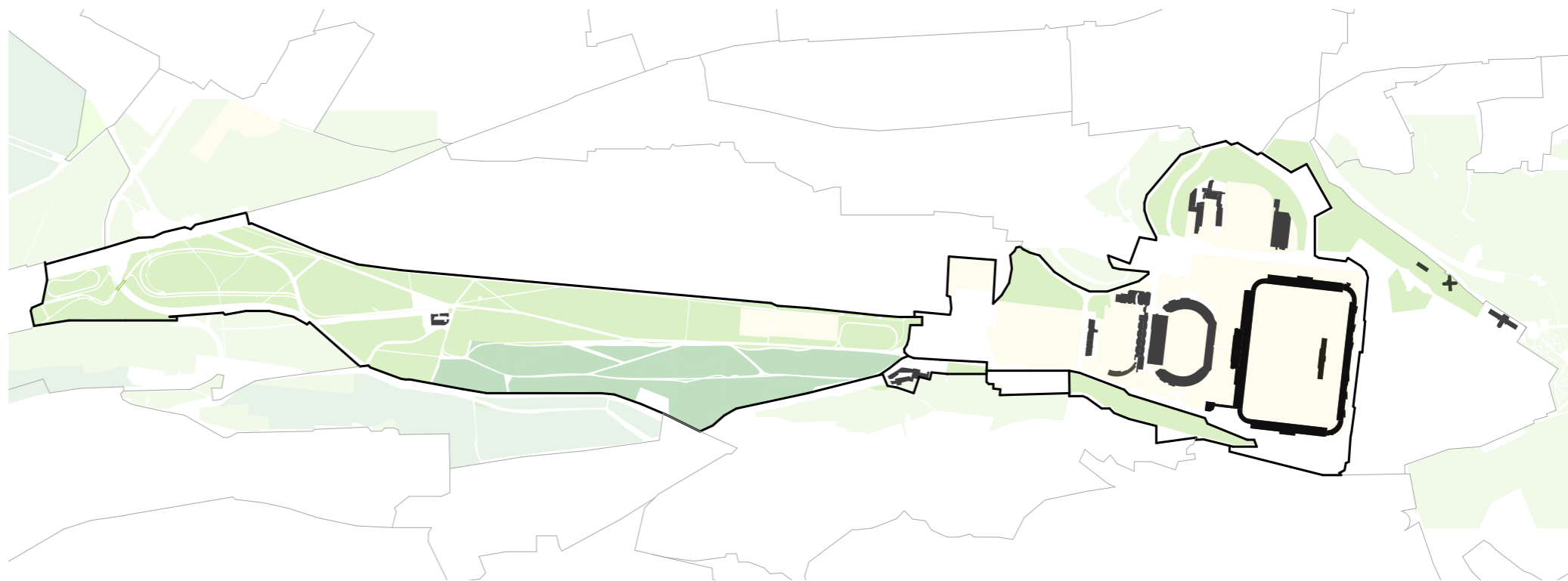
Vývoj Strahova a Ladronky

Vývoj sportovišť na Strahově začíná v roce 1925-26, kdy se na tehdejších Strahovských lomech upravuje území a staví se písčité cvičiště s dřevěnými tribunami pro všesokolské slety (autoři Čížek, Krásný). Celková koncepce areálu vč. atletického a tzv. vojenského stadionu je od autorů Dryák, Balcárek, Kopp, z roku 1930 (ČTK, ČŘo, 2016, Hexner, nedatováno).

Autorem západní tribuny je Alois Dryák (1935). Severní a jižní tribuna Strahovského stadionu je dle projektu od Balcárka a Koppa, projekt 1937, realizace proběhla v letech 1946-1948.

Další přístavby jsou z 60. a 70. let, z dob spartakiádních akcí, konkrétně výstavní pavilony severně od Strahovského stadionu (Cubr, Formáček, Hrubý, Kándl), východní tribuna (Honke-Houfek, Kuna, Stupka, Krejčí, Růžička, Pohl a další), rekonstrukce a dostavba Rošického stadionu (Kutnar, Zeman) a konečně dostavba západní tribuny Masarykova stadionu (Kopřiva, Mudra, Štěpán, v roce 1985) (Hexner, nedatováno).

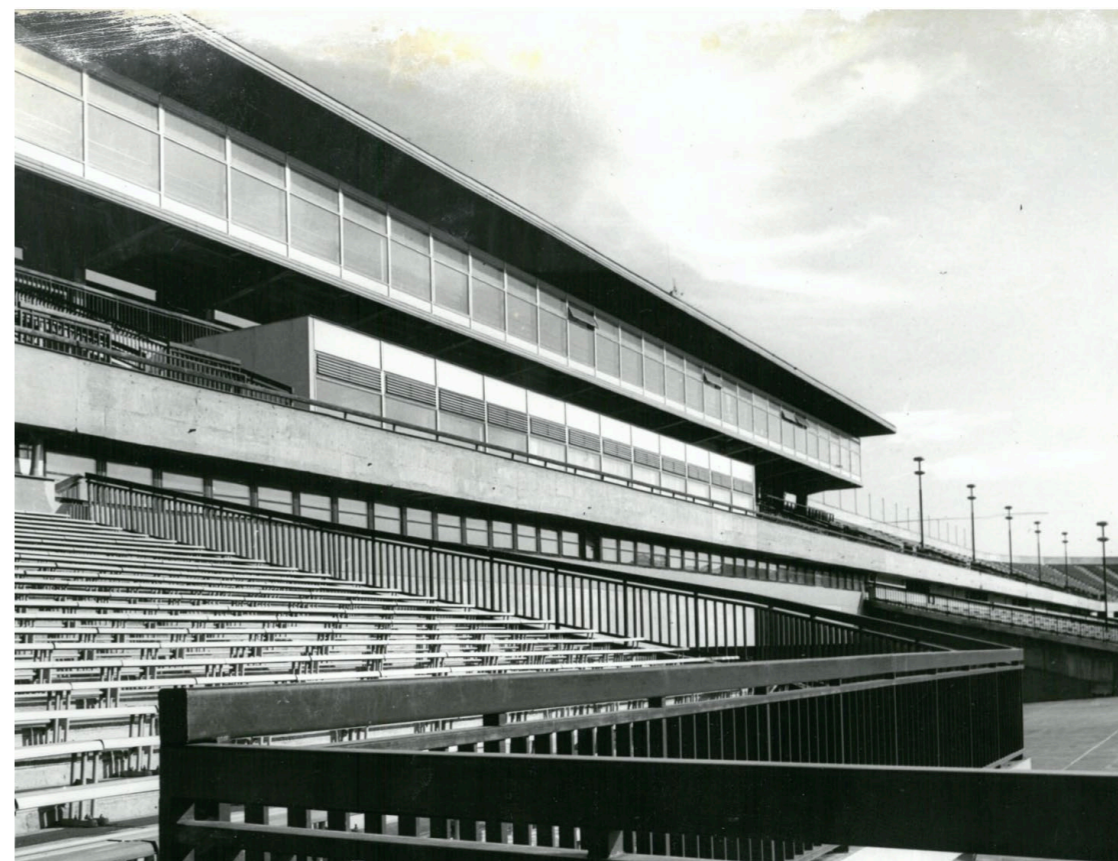
Celý komplex byl urbanisticky řešen jako symbolické spojení Strahova a Bílé hory urbanistickou osou, která je zřetelná z dobových návrhů regulačních plánů Státní regulační komise. Tato linie však byla několikrát přerušena.

Situace Ladronka a Strahov

Pohled na dřevěnou tribunu (neznámý autor, nedatováno)

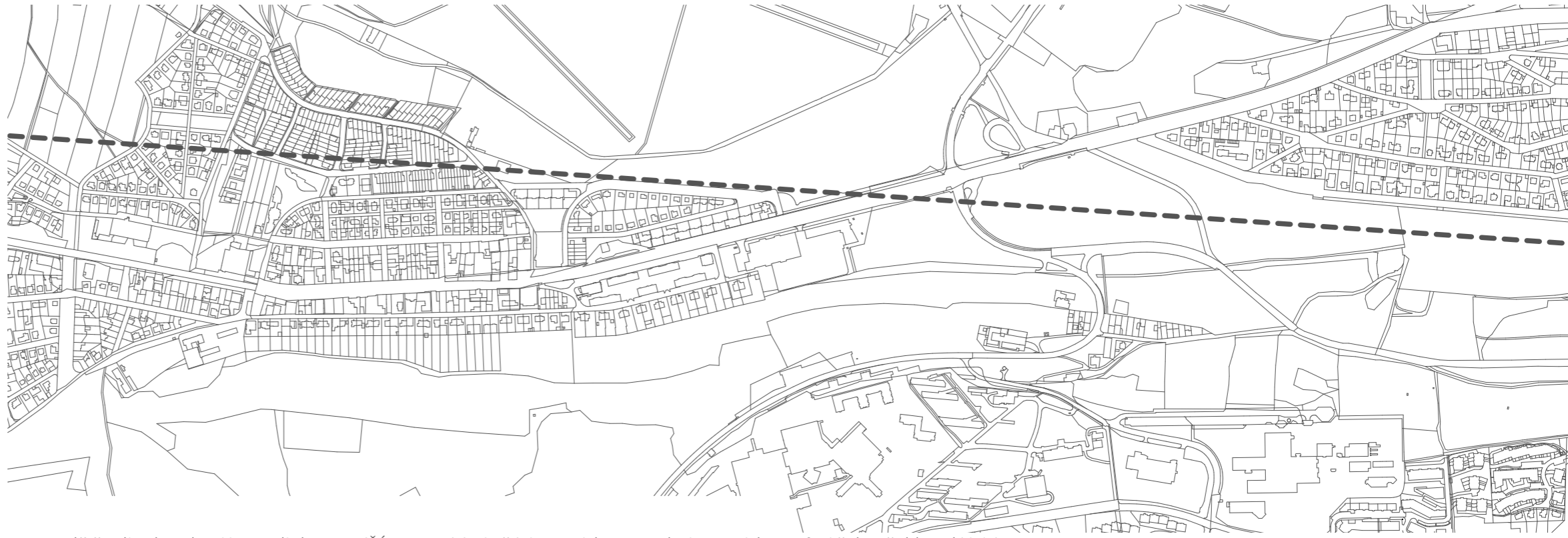

Pohled na východní tribunu s pavilonem (neznámý autor, 1962-1972)

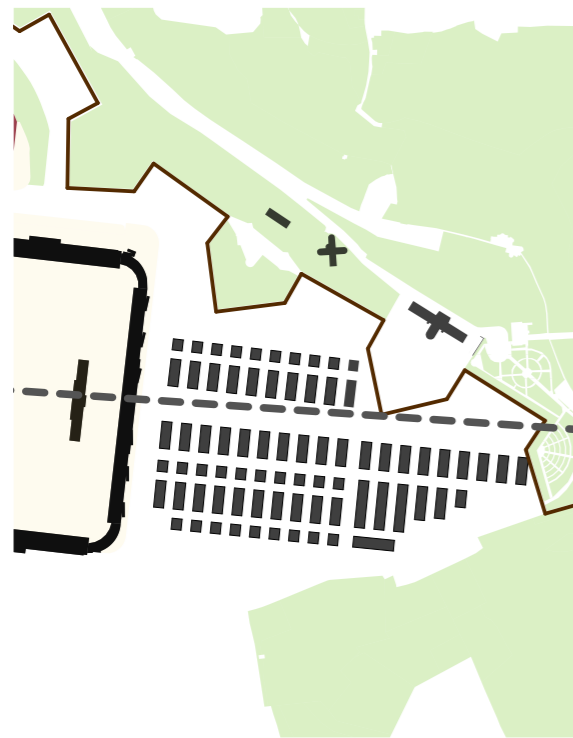
Vývoj Strahova a Ladronky

Na místě dnešních kolejí kdysi stály šatny, které se přestavěly na současné koleje (funkční využití v době spartakiád bylo dvojího druhu - šatny pro cvičence a koleje ČVUT) (národní památkový ústav, nedatováno).

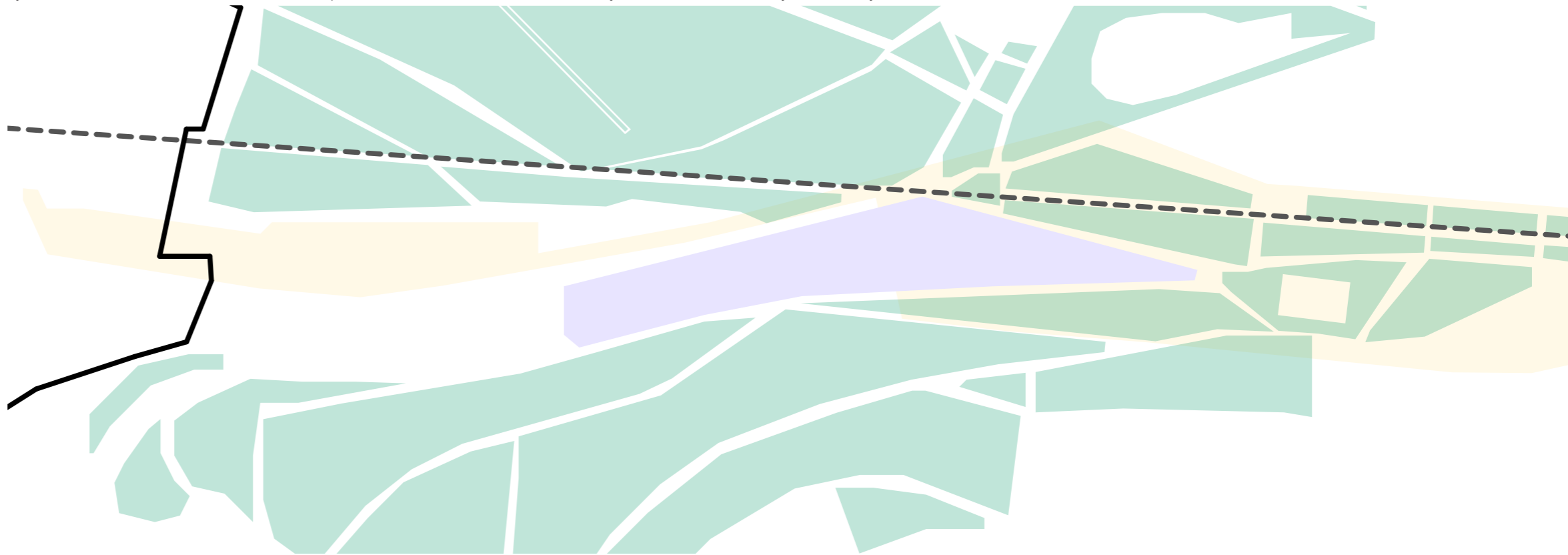
Zmíněná parková osa byla původně zamýšlena už v době 1913-1918. Autorem této koncepce byl Balšánek (studie o Velké Praze: sokolské sletišťe a park, tj. dnešní Ladronka). Parkový pás byl prvně upraven v pol. 60. let, (Hexner, nedatováno) avšak dnešní podobu dostal až po dokončení rekonstrukce v roce 2005 (Ladronka, nedatováno).

Vymezení řešeného území nad katastrální mapou (ČÚZM, 2021) (nahore), historické vymezení urbanistické osy a funkční využití území (dole)

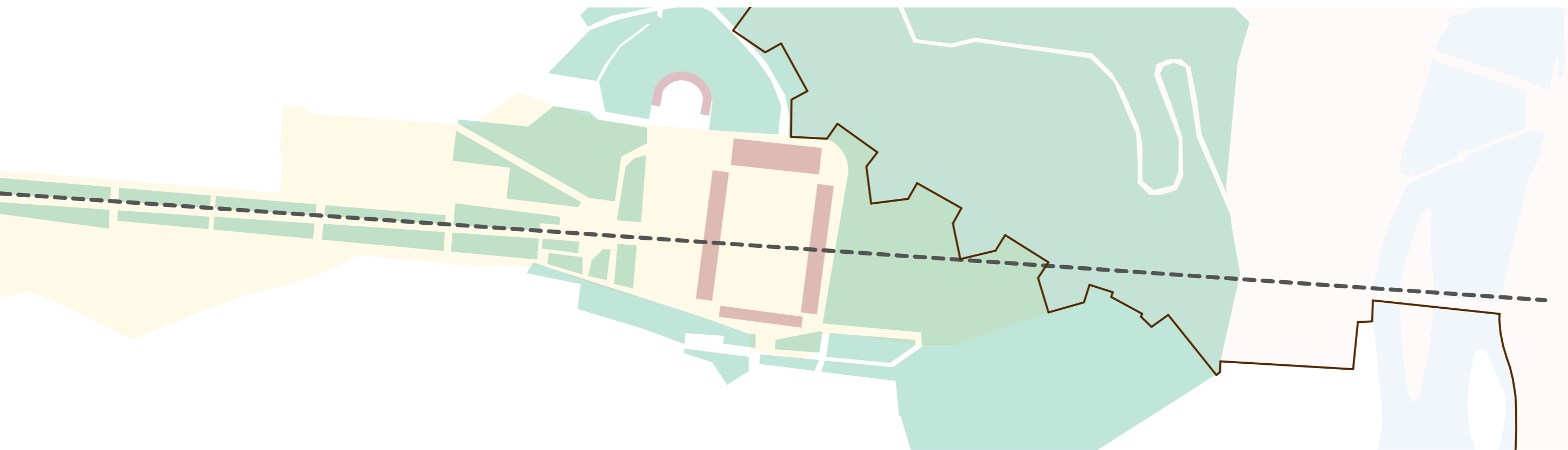

Původní šatny na místě dnešních kolejí

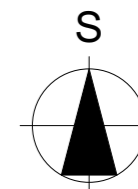
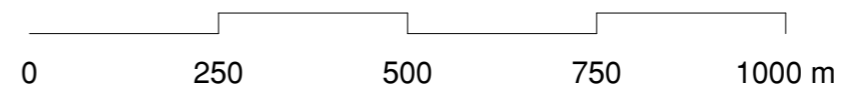
Legenda:

Důležité stavby	Další sportovní plochy	Železniční úpravy	Historické jádro Prahy
Problematické stavby	Vltava	Plochy vybavenosti	Hranice Prahy
Zalesněná plocha	Barokní opevnění	Veřejná zeleň	Problémová místa
Parkově upravená plocha	Průběh urbanistické osy	Vymezení areálu, 1947-48	

- Hlavní silnice v území
- Vedlejší silnice pro obsluhu území
- Tramvajová otočka
- Historická poutní cesta Praha-Hájek

Pěší a bruslařské cesty

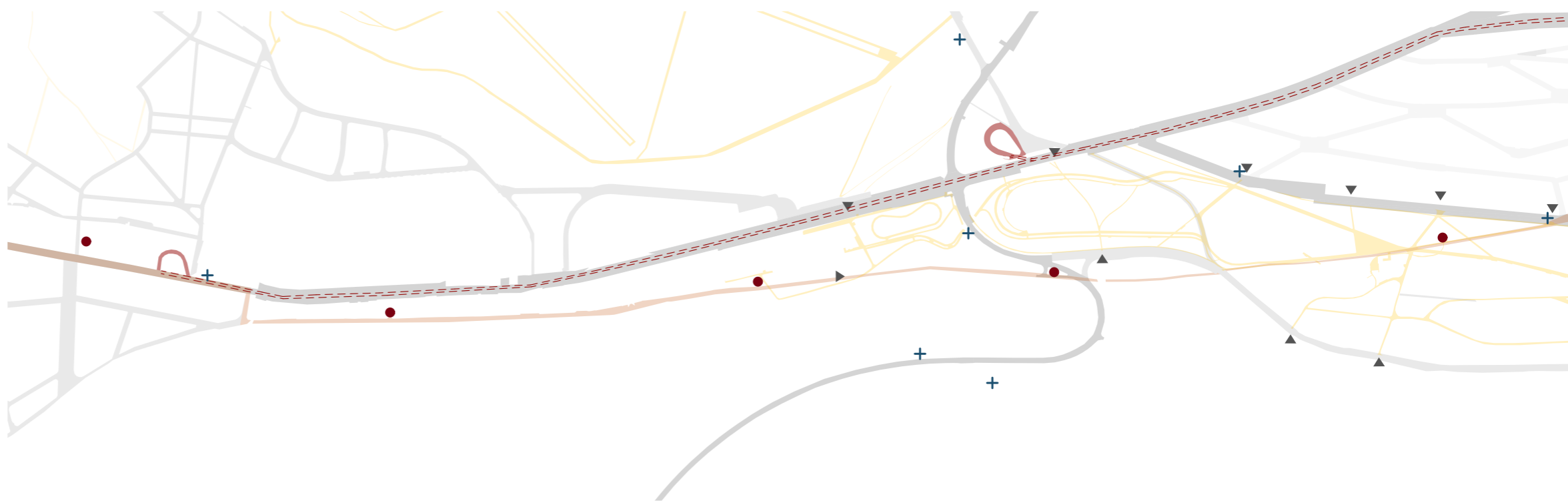

Vývoj Strahova a Ladronky

Přerušení parkové osy je vyjádřeno na následujících výkresech, které identifikují místa přerušení linie, a také stavby, které se svým současným využitím příliš nehodí do koncepce území (bytový dům u stadionu Rožického, autoservis na místě původních výstavních pavilonů, radiokomunikační zařízení, následně přerušení ulic Bělohorskou (kde se dnes nachází podjezd pro bruslaře a pěší) a v bytovou zástavbou v úseku Vypich-Bílá hora).

Počátky Ladronky sahají do 17. století, kdy byl vybudován zájezdní hostinec při historické poutní cestě z Prahy od Hájků (lemované kapličkami, z nichž se většina zachovala) (Ladronka, nedatováno). Během 19. století byla vybudována nová silnice, což způsobilo úpadek usedlosti. Usedlost byla využita jako sklad krátce po druhé světové válce. K faktické přeměně došlo až v letech 2002-2005, kdy proběhla rekonstrukce první části, jenž zahrnovala např. bruslařskou stezku, kterou Praha do té doby neměla (ladronka, nedatováno, MČ Praha 6, 2018).

V metropolitním plánu je cílový charakter lokality Ladronky popsán jako stabilizovaná struktura s rekreačním využitím a jako typ uvádí struktury parkového prostranství (IPR, 2021).

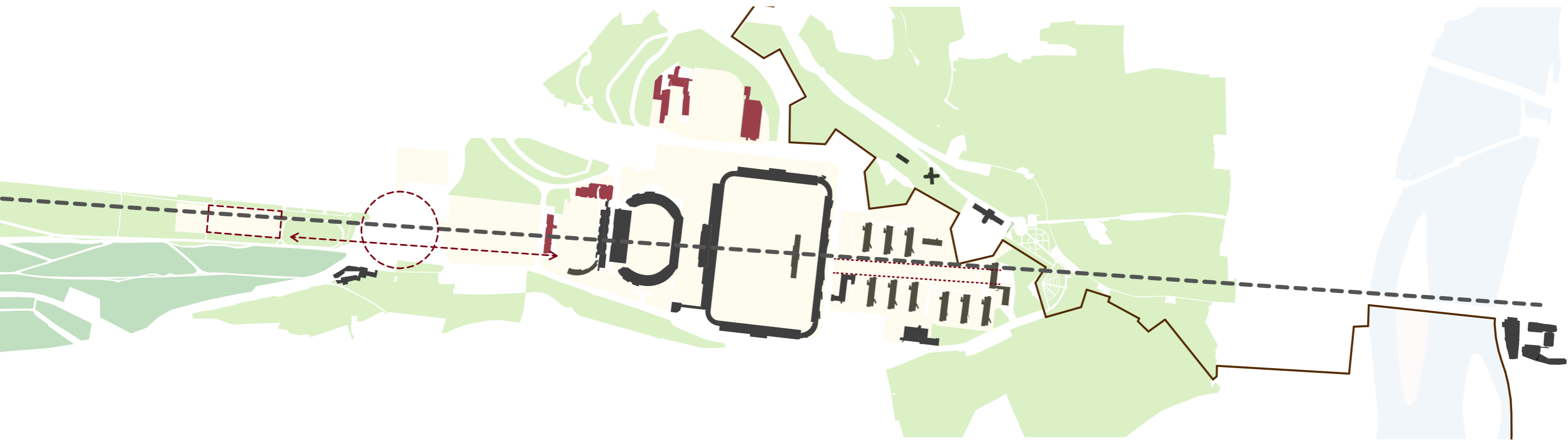
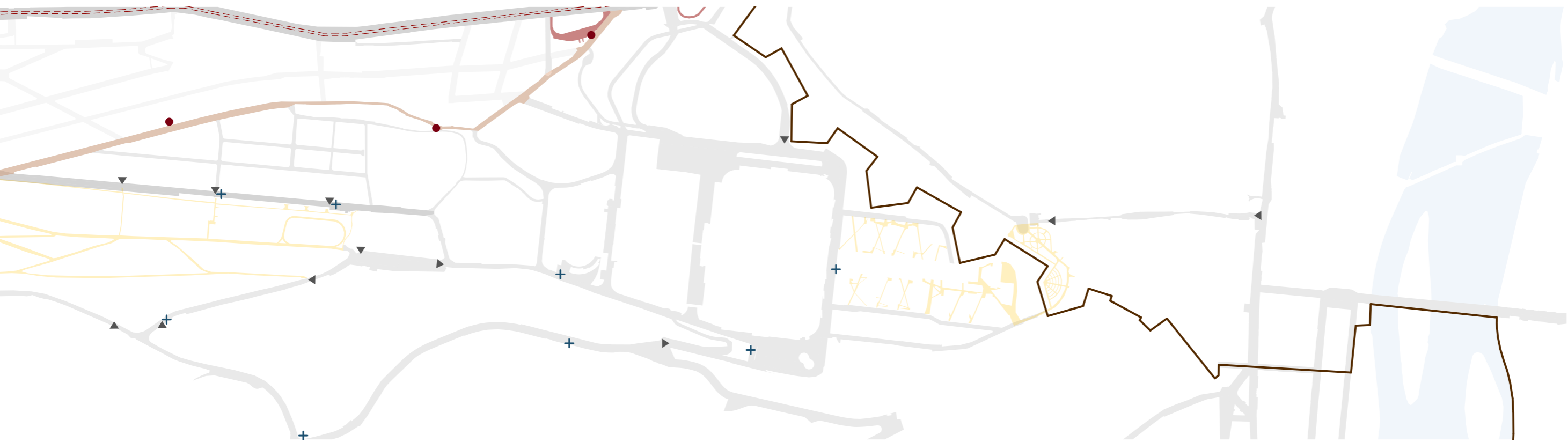

Hierarchie cest a prostupnosti územím (nahore), vymezení problémových míst a staveb v návaznosti na urbanistickou koncepci území (dole)

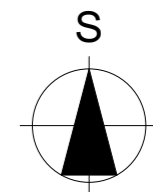
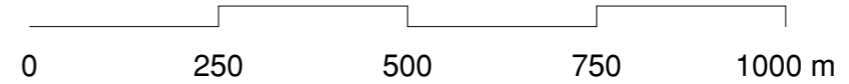
Legenda:

Důležité stavby	Další sportovní plochy	Železniční úpravy	Historické jádro Prahy
Stavby	Vltava	Plochy vybavenosti	Hranice Prahy
Zalesněná plocha	Barokní opevnění	Veřejná zeleň	Problémová místa
Parkově upravená plocha	Průběh urbanistické osy	Vymezení areálu, 1947-48	

- Hlavní silnice v území
- Vedlejší silnice pro obsluhu území
- Tramvajová otočka
- Historická poutní cesta Praha-Hájek

Pěší a bruslařské cesty

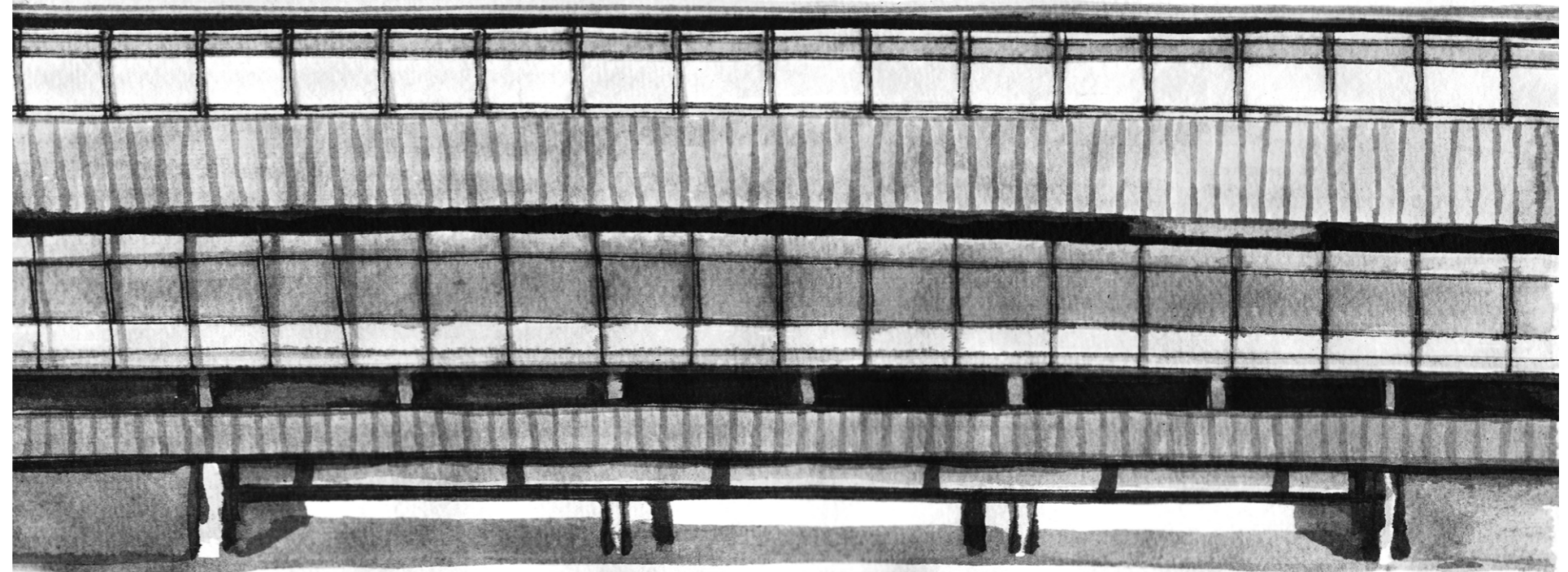

Současný stav Strahova

Poslední velké akce ve Strahovském stadionu se konaly v 90. letech, jedná se o koncerty Rolling Stones a Pink Floyd. Pro stadion, svojí rozlohou největší na světě a kapacitou celkem 220 000 lidí je v dnešní době téměř nevyužívaný. Vnitřní část je rozdělena na 8 fotbalových hřišť, zatímco prostor pod tribunami obsahuje plavecký bazén, saunu, squash centrum, spinning, lezeckou stěnu, posilovnu, tělocvičny a masáže (Kramářová, 2011).

Hlavním problémem je statika konstrukce, vysoké náklady na opravy, zkorodovaný stav výztuže některých prvků nosných konstrukcí (viditelná výztuž na některých betonových panelech, např. u schodišť, otázkou je stabilita konstrukce), stávající využití, či spíše ne-využití, neprostupnost územím společně s kapacitně nedostatečným spojením MHD, využití severní arkády pro autoservis společně s areálem na sever od Velkého stadionu a následně budoucí plán pro vysokoškolské koleje, které byly stavěny jako stavby dočasné. Metropolitní plán však problém Strahova a kolejí neřeší.

Fotografická a obrazová dokumentace se přesto snaží nacházet témata v konstrukci a její rytimizaci, která by mohla sloužit jako architektonická východiska jeho konverze.

Lineární povaha stavby, řád a rytmus (nástupní brána)

Skica s nástupním schodištěm do patra

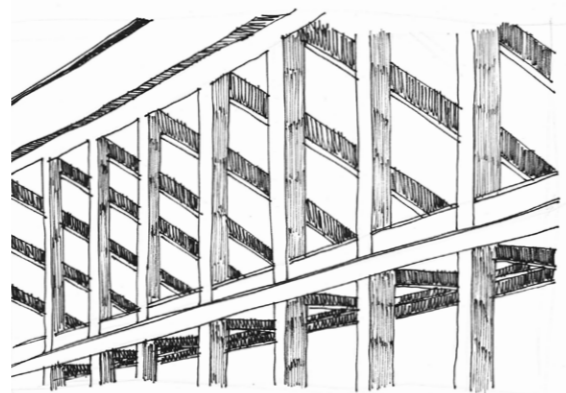
Fotografie současného stavu, arkády po obvodu areálu

Východiska pro Strahov, Ladronku a Džbán

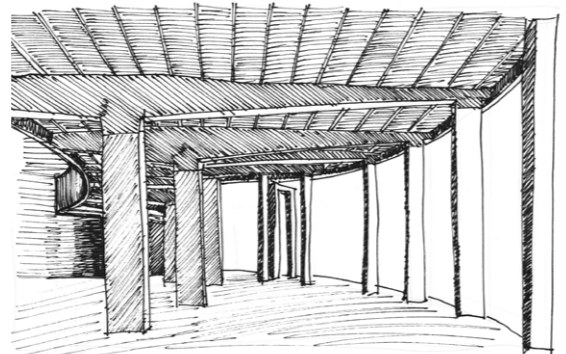
Za důležité považují ctít původní Strahov by zajišťoval náročnější urbanistickou osu a v co největší míře se snažit propojit těsně sousedící areály. Dalším východiskem je jistá specializace areálů. Ladronka byla vždy pojata, jako volný rekreační areál, zatímco Strahovský stadion byl spíše na velkolepé sportovní akce. Džbán poskytuje rekreaci v návaznosti na vodní prvek (s potenciálem stát se centrem vodních sportů).

Z historického vývoje a současného využití je zřejmé, že Ladronka bude vždy mít charakter (a tak je také zamýšleno v metropolitním plánu) volně rekreační, s parkovou úpravou, a jeho velkorysé travnaté parkové plochy je třeba ponechat volnému využití. Hlavním problémem Ladronky je dle mého názoru chátrající popraskané betonové hřiště, které by mohlo být přestavěno s myšlenkou např. tréninkové bruslařské dráhy, která by se v zimě využívala jako ledová plocha a ledová trať (podobně jako holandská víceúčelová liniová trať), zamýšlení se nad stávajícími tenisovými kurty a bruslařské propojení ke Stadionu, Bílé hoře a případně i k oboře Hvězda. Tzn. ve zkratce hlavně propojení areálů, případná expanze bruslařské dráhy a řešení efektivnějšího využití v zimním období.

zázemí a zařízení pro sportovní rekreaci. Tím by se částečně zklidnila Ladronka, která je v dnešní době přeplněná. Strahovský stadion by tedy poskytoval zařízení určené studentům a široké veřejnosti, které nabízí komplementární funkce k Ladronce a Džbánu. Toto usuzují i z následujících strategických výkresů těchto tří lokalit, které ukazují vliv na okolní části Prahy (malé spádové oblasti) a jejich vzdálenost, respektive blízkost, která by podporovala dělení do tří specifických center, jako posílení jejich přirozeného potenciálu.

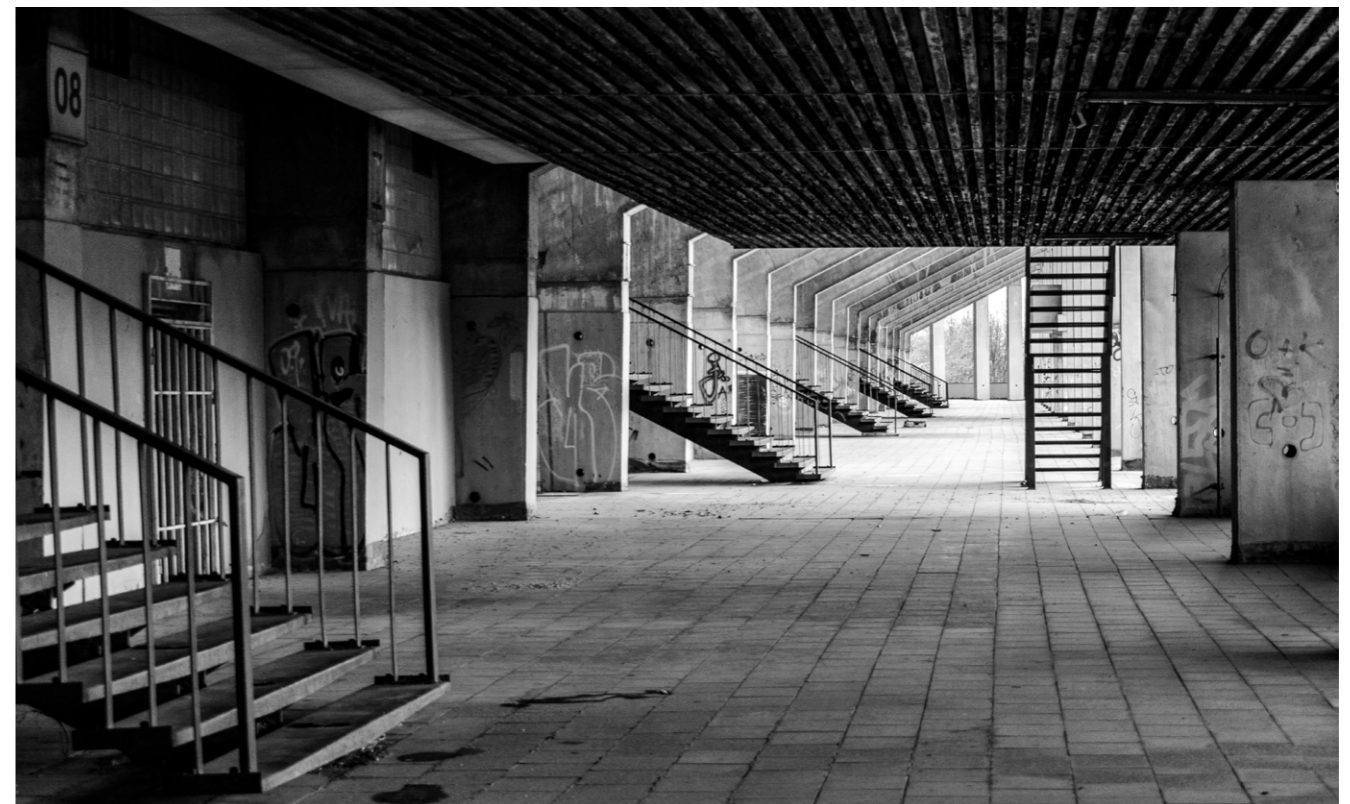
Skica nosného systému - severní a jižní část

Skica arkády po obvodu areálu

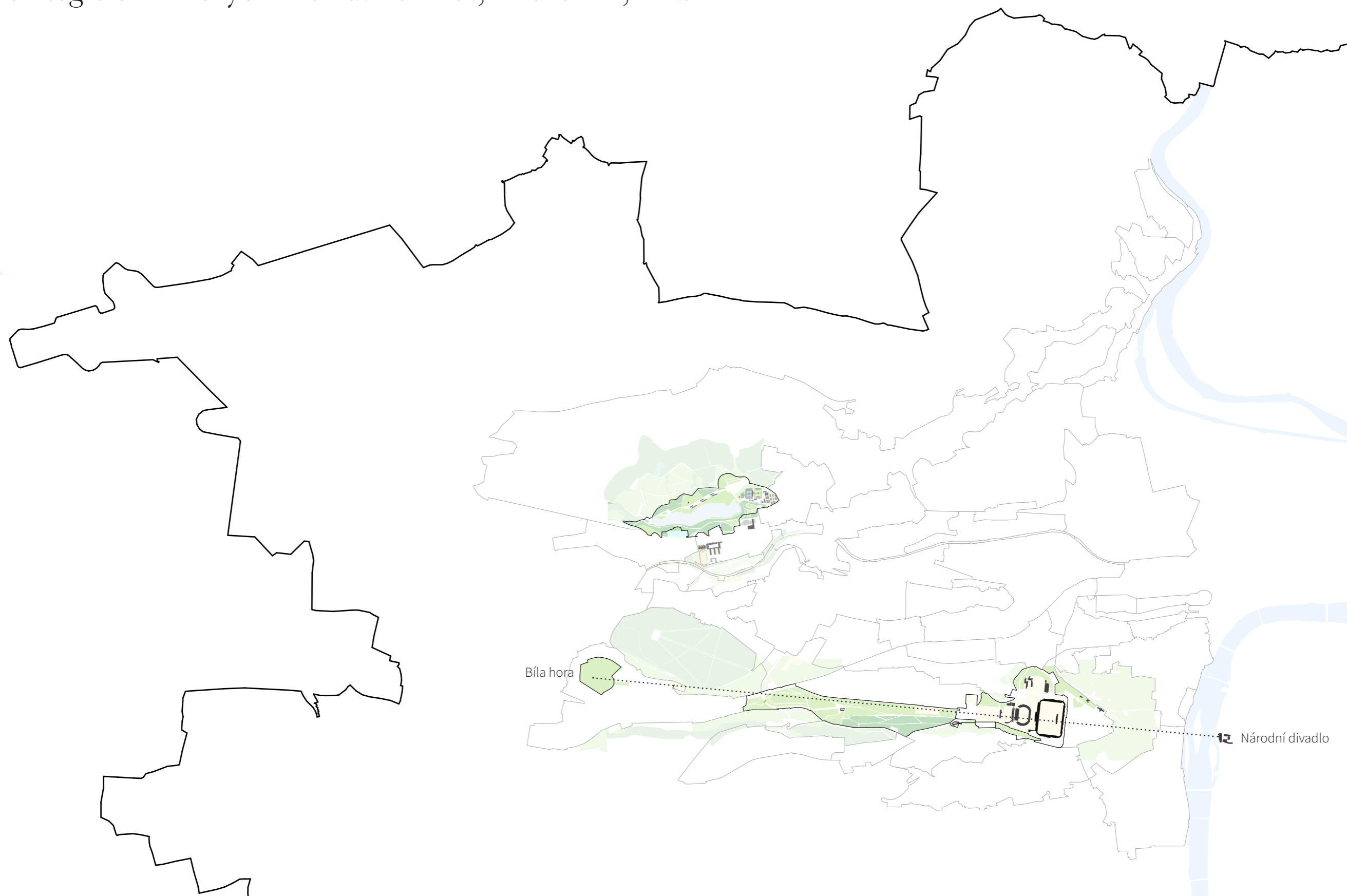

Východní část areálu, přístavba z let 1962-72

Fotografie stavu v 2. nadzemním podlaží - opakující se rastr příznané betonové konstrukce

Strategie 3 Pražských areálů: Strahov, Ladronka, Džbán

Legenda:

- Vysoká míra ovlivnění lokality
- Střední míra ovlivnění lokality
- Malá míra ovlivnění lokality
- Příliš vzdálené z hlediska docházkové vzd.

- Vltava
- Významné stavby
- Hranice Prahy
- Hranice 3 lokalit

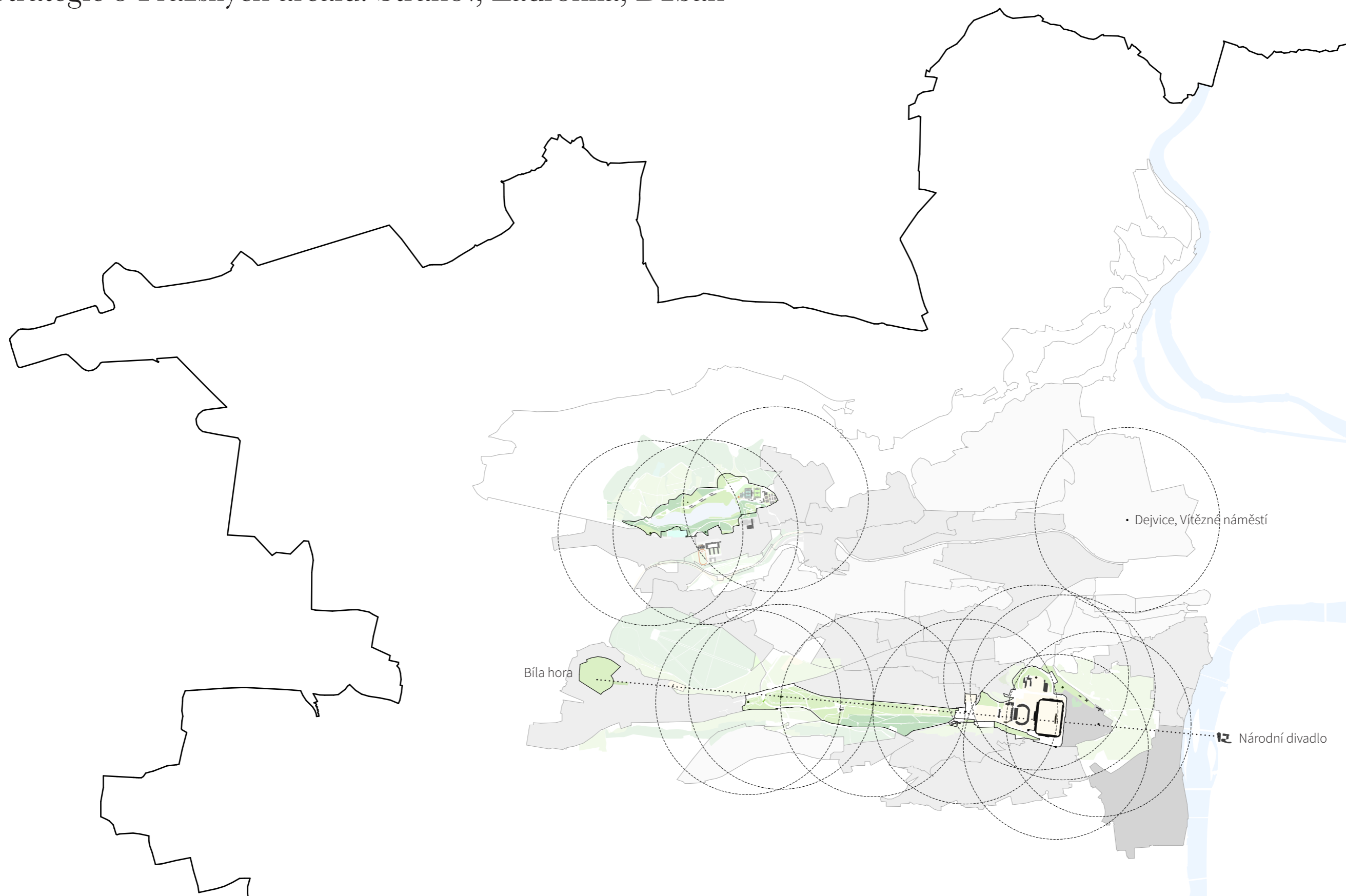
- Docházková vzdálenost [1km]
- Zalesněné plochy
- Parkové plochy
- Další sportovní plochy

- Zalesněné plochy mimo 3 oblasti
- Parkové plochy mimo 3 oblasti

0 500 1000 1500 2000 m

Strategie 3 Pražských areálů: Strahov, Ladronka, Džbán

Legenda:

- Docházková vzd. vysoká míra ovlivnění lokality
- Docházková vzd. střední míra ovlivnění lokality
- Docházková vzd. malá míra ovlivnění lokality
- Příliš vzdálené z hlediska docházkové vzd.

- Vltava
- Významné stavby
- Hranice Prahy
- Hranice 3 lokalit

- Docházková vzdálenost [1km]
- Zalesněné plochy
- Parkové plochy
- Další sportovní plochy

- Zalesněné plochy mimo 3 oblasti
- Parkové plochy mimo 3 oblasti

0 500 1000 1500 2000 m

Soutěžní návrhy pro Strahov, 2008

Soutěžní návrh od Ateliér M1

Ateliér M1 navrhl neolympijskou variantu ideového řešení Strahova, se zahuštěním zástavby v obou směrech od Velkého stadionu. Jak píše v autorské zprávě, tak většina stávajících staveb byla fakticky zamýšlena jako dočasné. Stadiony s výjimkou Velkého by byly zrušeny. Vnitřek by se stal přístupný veřejnosti a sousedil by s novým univerzitním kampusem. Projekt zamýšlí obchodní a bazénové centrum, bruslařskou dráhu na střeše stadionu, který by nadále zůstal dominantou lokality (Ateliér M1, 2008, Architekt, 2008).

Soutěžní návrh od Mužík, Bouřil

Dalším oceněným návrhem byl projekt od kanceláře ABM architekti, kteří místo vidí jako relikv, který by se měl zachovat a byl by doplněn rozvolněnou bodovou strukturou v parkově upravené krajině. Tyto struktury by sloužily jako zázemí pro rekreační a sportovní aktivity. Celý prostor je tedy řešen jako veřejný s možností sportovních a rekreačních aktivit (půjčovny, šatny, restaurace, sauna a další zázemí) (Architekt, 2008).

Ideová koncepce Strahova (Ateliér M1 architekti s.r.o., 2008)

Ideová koncepce Strahova (MUŽÍK, Jan, BOUŘIL, Petr, DOKOUPIL, Štěpán, 2008)

Soutěžní návrhy pro Strahov, 2008

Soutěžní návrh od A.D.S.N

Kromě návrhu vládní čtvrtě v prostoru Masarykova stadionu, projekt též řeší možnosti odbočky metra a výstupy přímo uprostřed stadionu. Jednalo by se tedy o specificky vymezenou čtvrt se služebními byty a vybaveností potřebnou pro její provoz, přičemž parkovací plochy by byly řešeny v podzemních podlažích pod stadionem (Architekt, 2008, A.D.S.N production s.r.o, nedatováno).

Soutěžní návrh od m4 architekti

Projekt strahovský kilometr jako jediný ze šestice oceněných návrhů nezachovává původní stadion, namísto toho vytváří zahuštěnou zástavbu po severní straně řešeného území a jednotlivé funkčně vymezené areály pro sport v jižní části. Prostor bývalých studentských kolejí navazuje na úpravu Petřína. Přes absenci stadionů projekt stále ctí původní urbanistickou osu Strahov-Bílá (Architekt, 2008, m4, nedatováno).

Ideová koncepce Strahova (A.D.S.N. Production s.r.o, 2008)

Ideová koncepce Strahova (m4 ARCHITEKTI s.r.o., 2008)

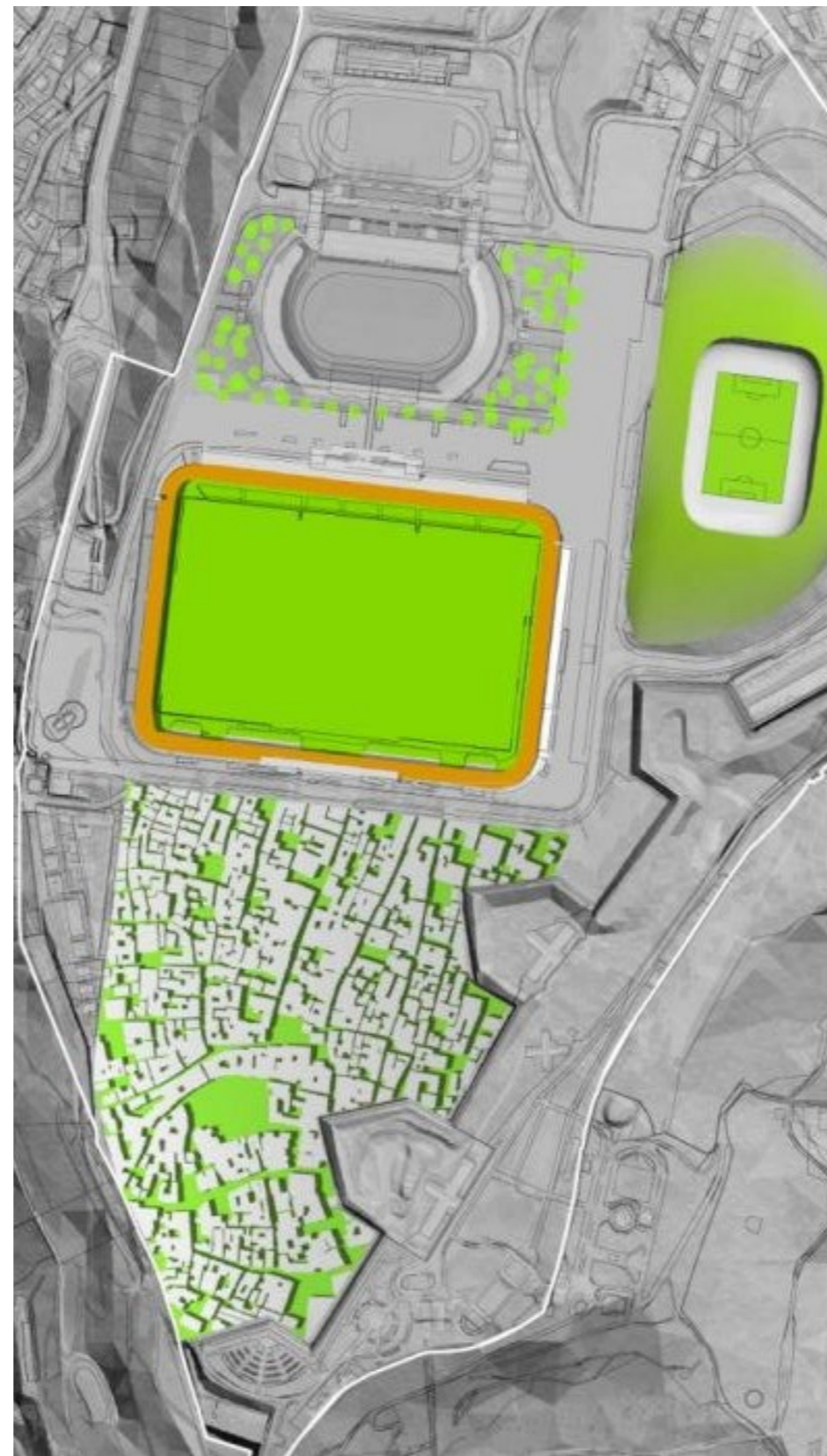
Soutěžní návrhy pro Strahov, 2008

Soutěžní návrh od Čapounové, Chuchlíka

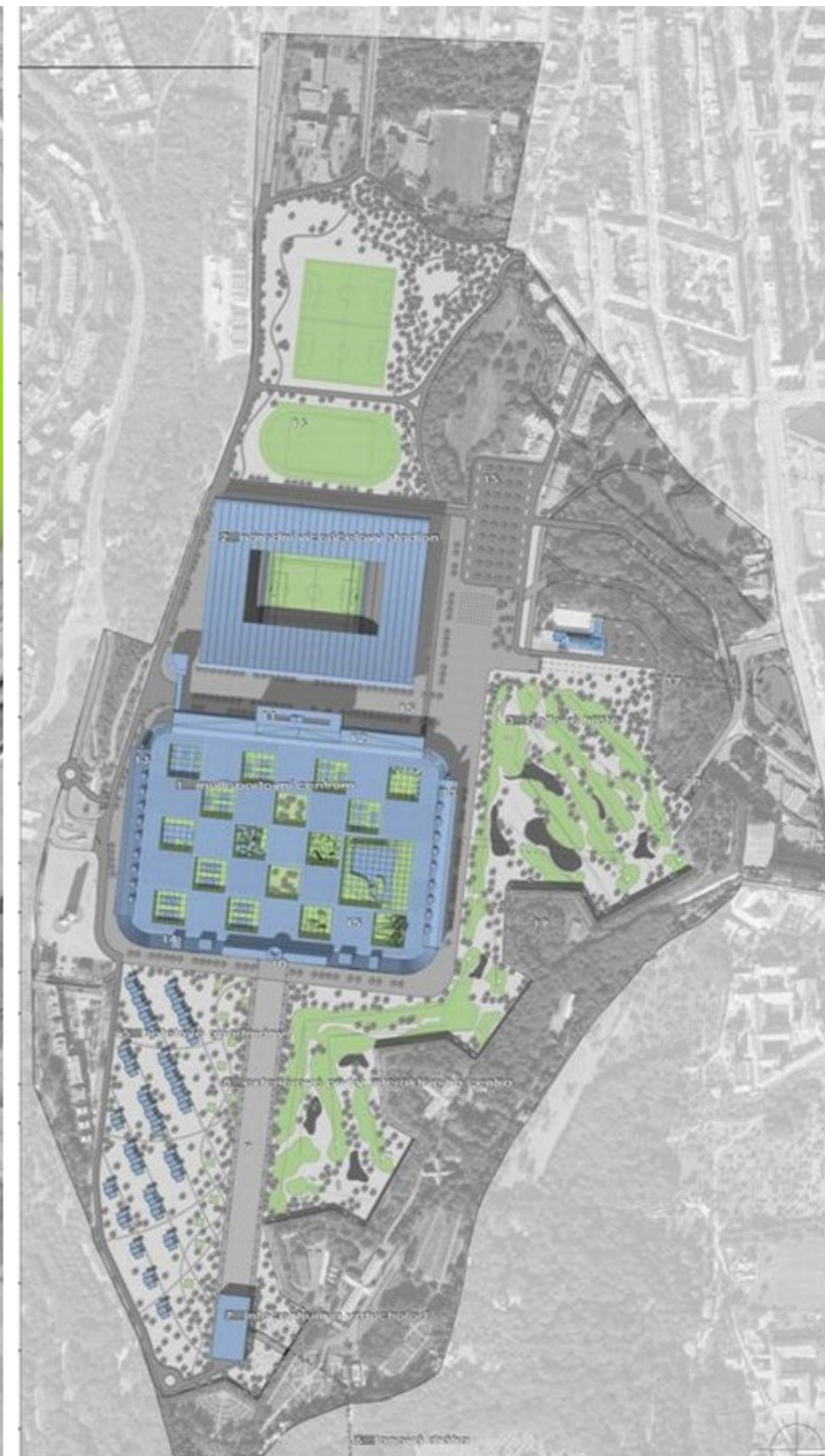
Tento soutěžní návrh vychází ze zajímavého východiska, izolovanosti dané lokality a specifickými stavbami, který je fenoménem místa. Projekt navrhuje přesunout studentské bydlení z bývalých kolejí společně se zázemím do tribun Velkého stadionu a namísto nich vybudovat novou čtvrť (dle principů města krátkých vzdáleností) (Architekt, 2008).

Soutěžní návrh od Sportovní projekty

Dominantním prvkem tohoto projektu je posílení již zmíněné urbanistické osy, dále posílení sportovního pojetí stadionu. V této soutěžní variantě je stadion „natřískaný“ sportem jak uvádějí autoři koncepce (sportovní projekty s.r.o, nedatováno) a každý si vybere z široké nabídky. Stadion Rošického je v této variantě využit jako víceúčelový stadion pro atletiku a kopanou. Místo kolejí je drobná zástavba a golfové hřiště (sportovní projekty s.r.o, nedatováno, Architekt, 2008).

Ideová koncepce Strahova (ČAPOUNOVÁ, Ida, CHUCHLÍK, Jakub, Tsikolia Shota, 2008)

Ideová koncepce Strahova (Sportovní projekty s.r.o., 2008)

Soutěžní návrhy pro Strahov, 2008: shrnutí

Soubor prezentovaných oceněných návrhů nabízí široký rozsah způsobu řešení prostoru. Nejzajímavější z hlediska vlastní formující se koncepce využití stadionu je dle mého názoru soutěžní návrh od ateliéru Sportovní projekty.

Návrh posiluje původní urbanistickou osu, která je dnes přerušena řešením kolejí ČVUT s oplocenými hřišti před tzv. Bránou borců. Posiluje původní myšlenku sportovního využití, i když ne směrem masových sportovních akcí, ale naopak formou individuální nabídky (Kopřiva, 2010, sportovní projekty s.r.o, nedatováno). Zároveň ponechává stadion Rošického, který upravuje pro větší využitelnost (kombinované využití atletická hala a fotbal, částečné zastřešení).

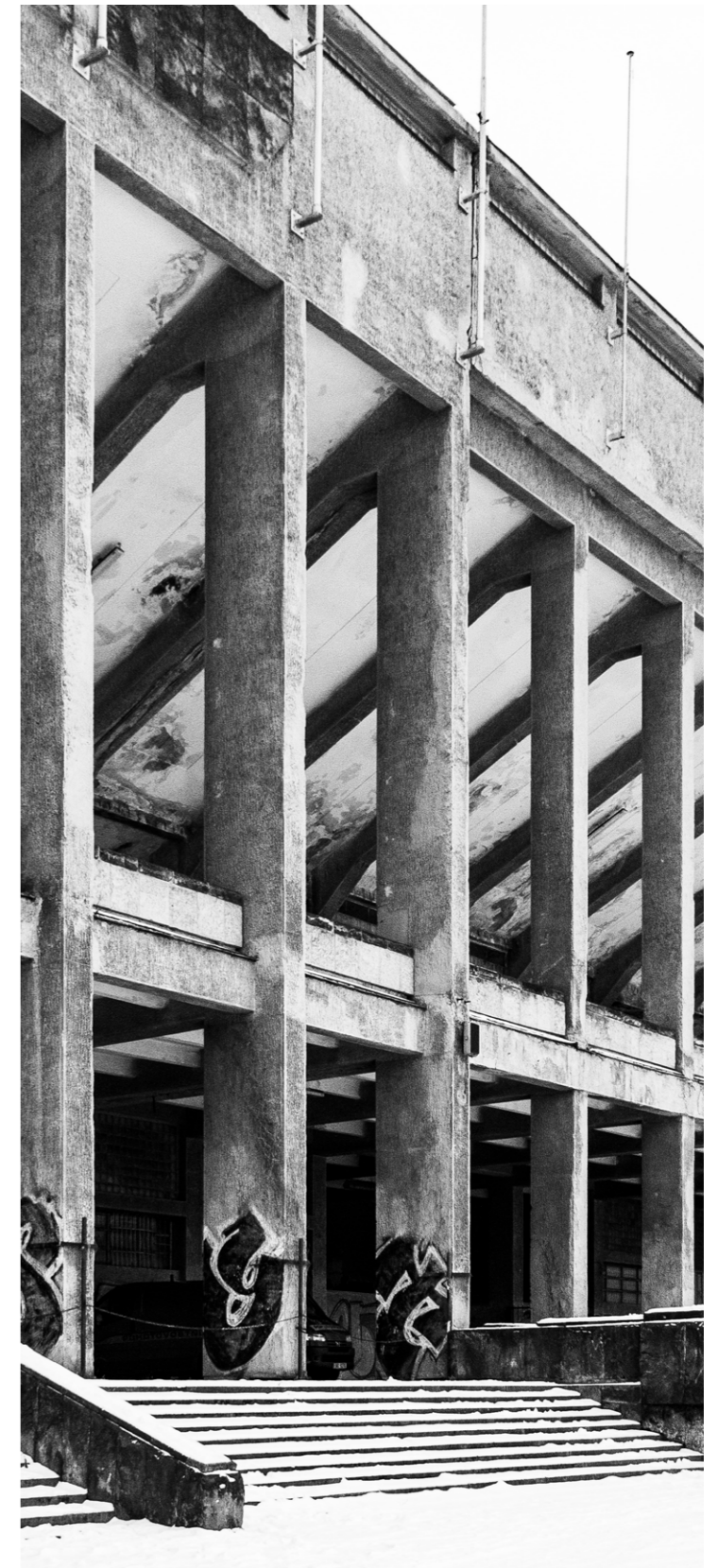
Fotografická esej v pravé části stránky ilustruje kromě dokumentace současného stavu možná témata jako architektonická východiska pro budoucí návrh, z nichž jsou stěžejní: rytmizace fasády pomocí přiznané betonové konstrukce, lineární horizontální povaha stadionu v relaci na jeho velikost, uzavřený „chráněný“ vnitřní prostor v současné době málo propustný, práce se světlem a stínem a reakce na přístavbu z 80. let (reakce na mezinárodní styl) (národní památkový ústav, nedatováno).

Východní část areálu, lineární povaha stavby

Arkády po obvodu tribun v přízemí, práce se světlem a stínem

Severní část areálu, přiznaná betonová konstrukce

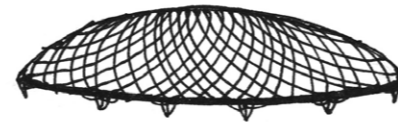
Zahraniční příklady: Las Arenas, Barcelona

Jedná se o areál původně sloužící býčím zápasům, postavený v roce 1889, které byly zastaveny v 70. letech 20. století. Rekonstrukce areálu začala v roce 2000 a po jedenácti letech byla dokončena. Hlavním architektem je Richard Rogers, což je vidět na estetice a myšlenkách ve vnitřním prostředí, do jisté míry podobajícího se Centre Pompidou. (ArchDaily, 2014, Fearson, 2011, Archilovers, 2012, Bartolacci, nedatováno).

Tento příklad jsem vybrala z několika důvodů. Zaujal mě způsob práce s historickou stavbou, Richard Rogers ponechává původní fasádu, a dovnitř vkládá 4 nosné systémy, které nepřidávají dodatečnou tíhu na historickou fasádu a umožňují volné využití prostoru s možnými budoucími dispozičními změnami. Z urbanistického hlediska autor stěny ponechal v původní výšce, ale snížil terén pro lepší prostupnost územím, zároveň také přidal další vstup do arény. Vnitřní program se konvertoval v obchodní a kulturní centrum (kina, fitness, obchody, restaurace), spolu s vnitřním atriem, jenž respektuje původní tvar arény. Na střeše byla vytvořena terasa s výhledy na Barcelonu, kterou dnes denně využívají místní obyvatelé i turisté. Prostor pod kupolí lze chápat jako multifunkční prostor, např. pro výstavy.

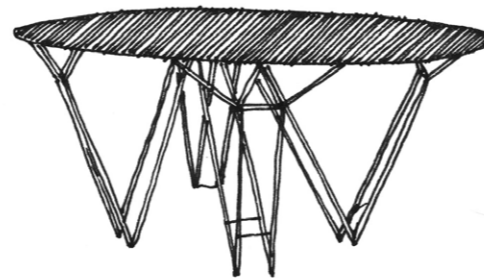
4 ODDĚLENÉ NOSNÉ SYSTÉMY : LAS ARENAS, BARCELONA :

① GLU-LAM KONSTRUKCE, OCELOVÝ LING, BEATI + PODPORA [3m], VZEPJETÍ 10 m, Ø 7,2 m

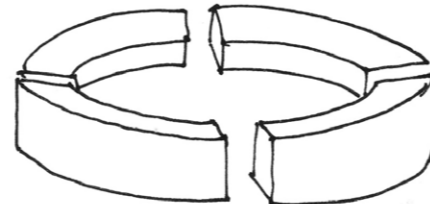
② OCELOVÁ KONSTRUKCE VLOŽENÁ, STANCIATUVA OD PŮV. HISTORICKÉ FASÁDY

- PŘESAH PŘES KUPOLI STAVĚNÝ
JAKO TERASA S VÝHLEDY
NA BARCELONU

③ NOVÁ FUNKČNÍ NÁPLŇ

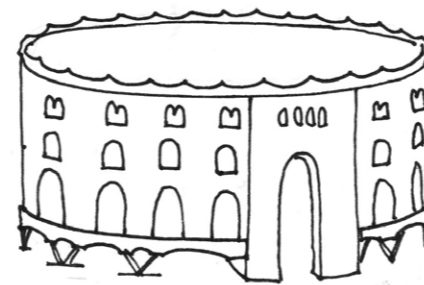
- KINA
- OBCHODY (RETAKE)
- ATRIUM V SOUŠEDNÍ BUDOVĚ
- KRUHOVÉ ATRIUM

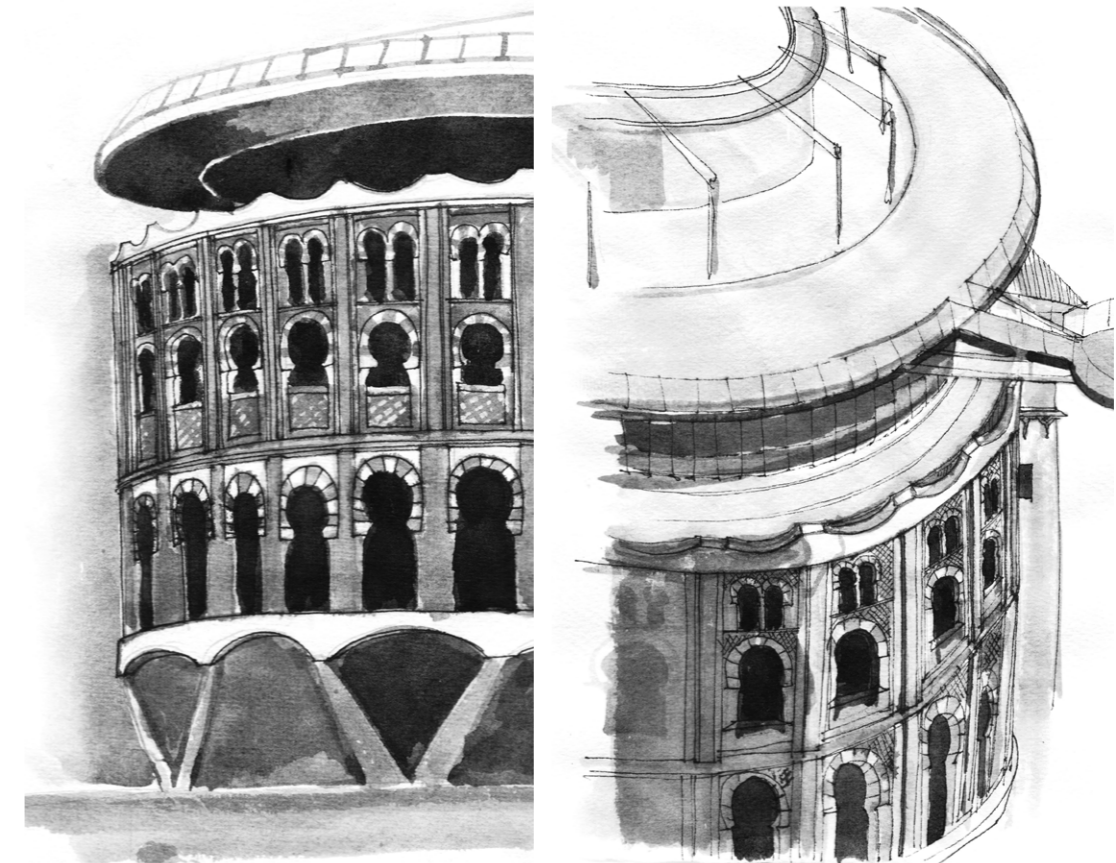
④ PŮVODNÍ HISTORICKÁ FASÁDA
DOORISH REVIVAL STYLE

FASÁDA JE ODĚLENA OD UNTEŘU
VPLAČEM + SEMANTA / BETONOVÝMI
LING, BEATIS PO OBOU KONČETĚ
ZDÍLO MÁ V SOBĚ KAPSY NA
PŘEDKLTÍ + STABILIZACI
OBVODOVÉ KONSTRUKCE

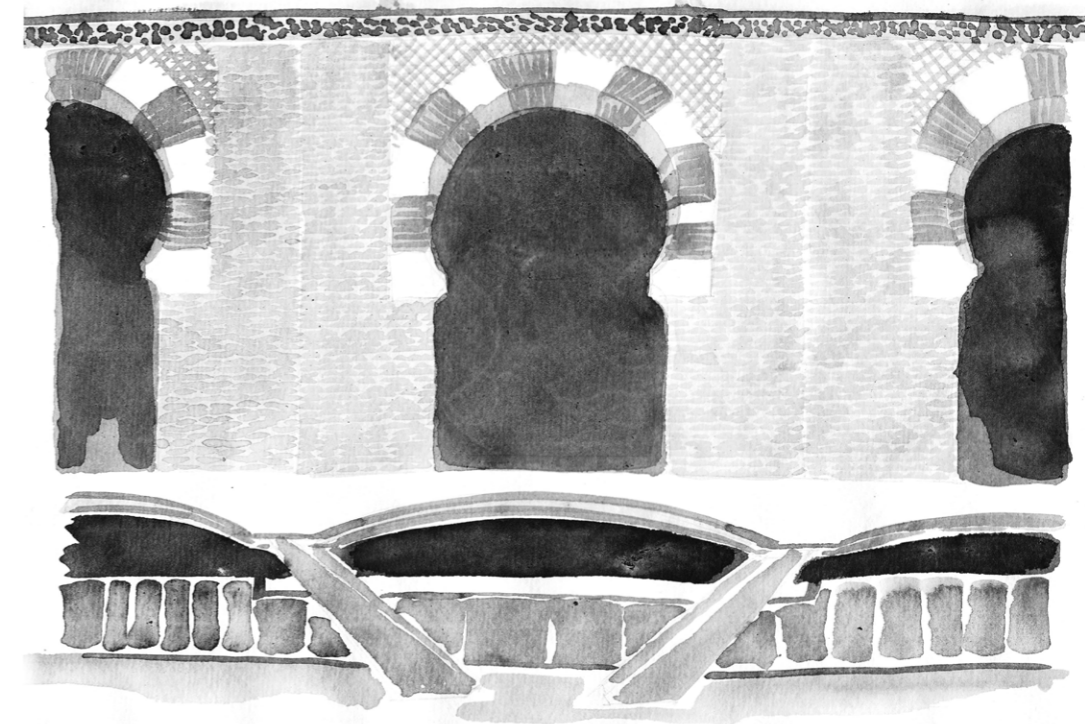
HISTORICKÁ FASÁDA MÁ SVŮJ
VLASTNÍ PODPĚRAJÍ SYSTÉM UČEBY
VE VNITŘNÍ PŮVABU (KRUHOVÉ) - ARIUM

SNÍŽENÍ TERÉNU PRO ÚČELY
SNADNĚJŠÍHO NÁSTUPU DO BUDOVY
FASÁDA VĚAK ZŮSTÁVA VE STEJNÉ POZICI
JAKO PŮVODNÍ PLÁN (V PŮVODNÍ VÝŠCE)

Vytvoření nového vstupu snížením terénu, betonové věnce po obou koncích zdiva

Historická fasáda s novým sníženým vstupem

Schéma čtyř systémů a jejich návaznosti

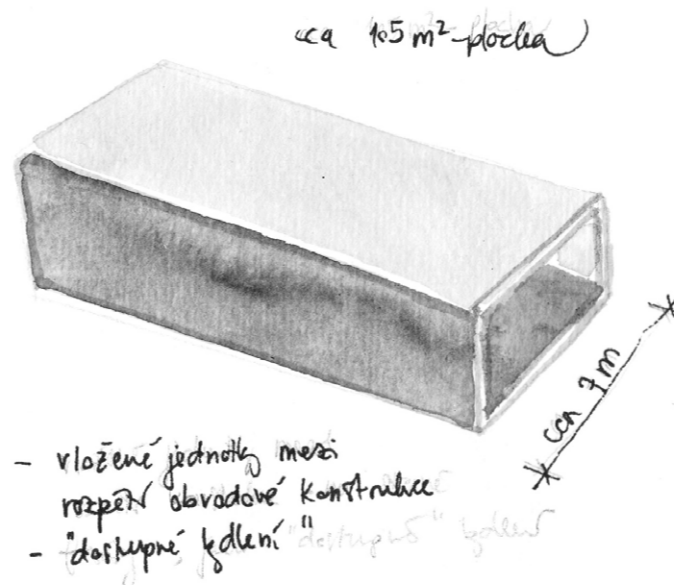
Zahraniční příklady: Casa Futebol, Brasilia

Casa Futebol je ideovým řešením ateliéru 1Week1Project, jak lépe využít chátrající, či moc nevyužívané sportovní haly v Brasílii společně s řešením bytové krize.

Jejich návrh se skládá z modulových jednotek o ploše 105m², které by se vložily mezi nosnou konstrukci stadionů (rozpon mezi 7 a 8 m). Tyto různobarevné moduly by rozbíjely nadvládající měřítko těchto stadionů a rytmihovaly fasádu. Jednalo by se o tzv. dostupné bydlení (1week1project, nedatováno, Equipo PARQ, 2014).

Tento příklad byl vybrán na základě invenčního řešení využití stadionu, který by podle autorů měl i nadále sloužit původní funkci, a část nájmu by byla využita na opravu a údržbu stadionů. Ideové řešení se týká více stadionů v Brasílii, nejen příkladu na obrázcích.

Samozřejmě situace v Brasílii je odlišná než v ČR, osobně si myslím, že osud Strahovského stadionu využitého čistě pro účely bydlení není naplněním jeho potenciálu. Dalším příkladem je bývalý Bush Stadium v Indianapolis, USA, ve stylu Art Deco, původně sloužící pro baseballový tým, poté jako autoservis (Bartolacci, nedatováno). Alternativní formou využití stadionů byl v některých případech veřejný park.

Modulové jednotky pro bydlení, různobarevné

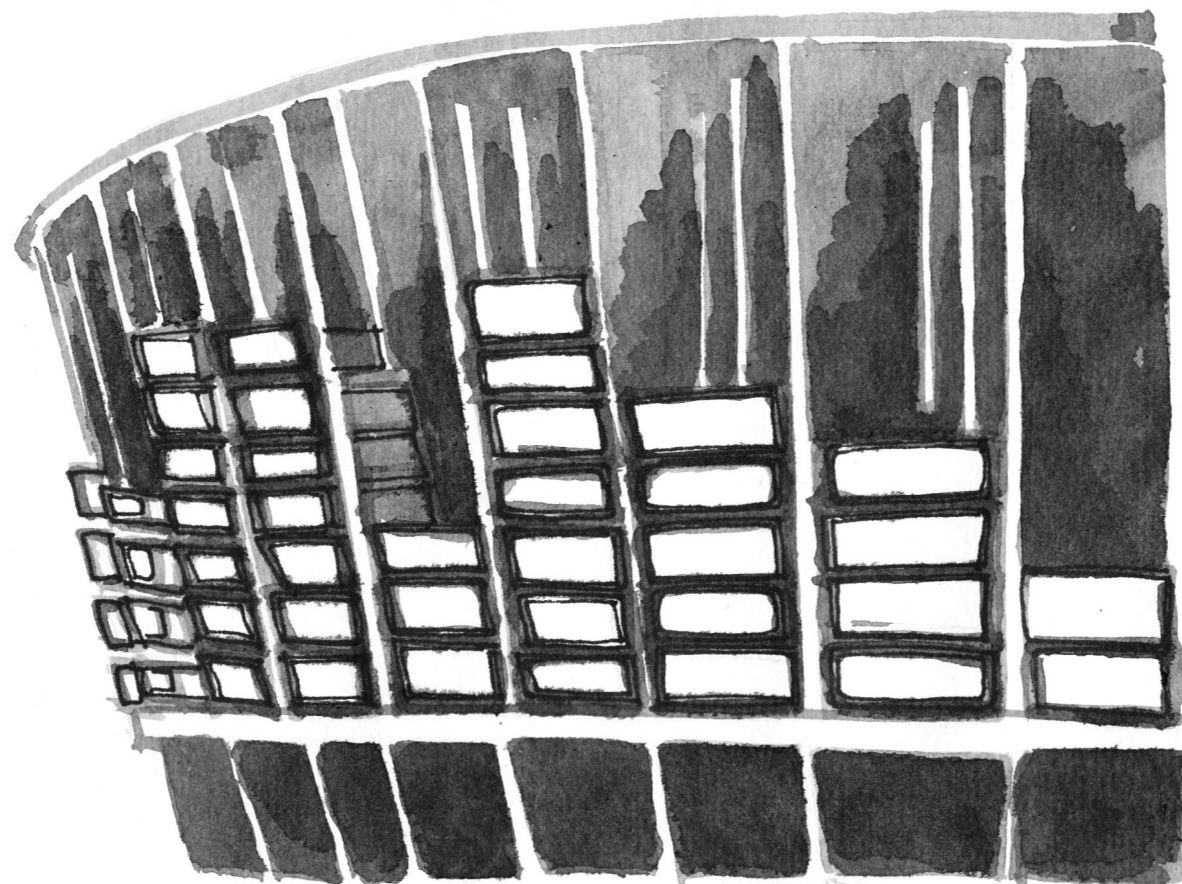
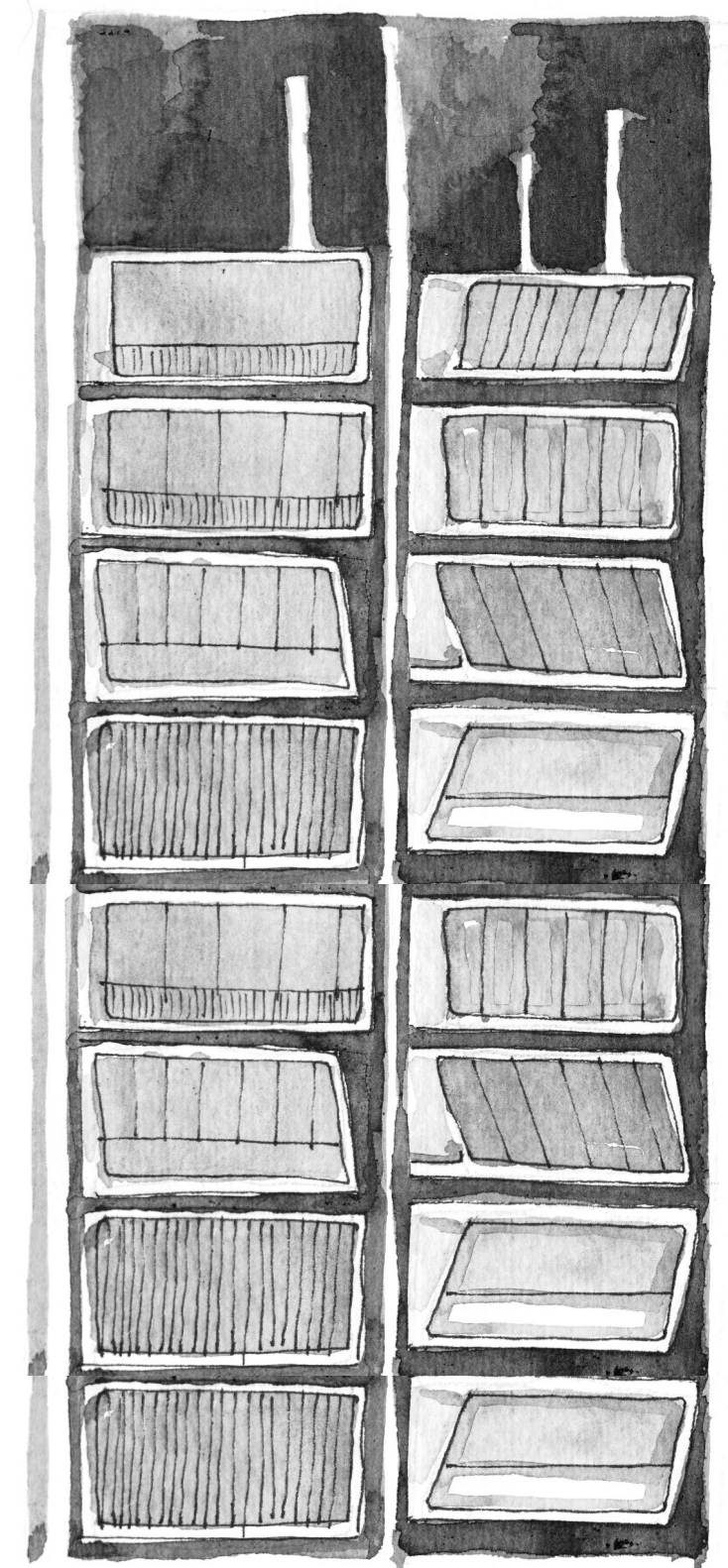

Schéma uložení bytových jednotek mezi nosnou konstrukci stadionu

Bližší pohled na bytové jednotky v rastru nosné konstrukce

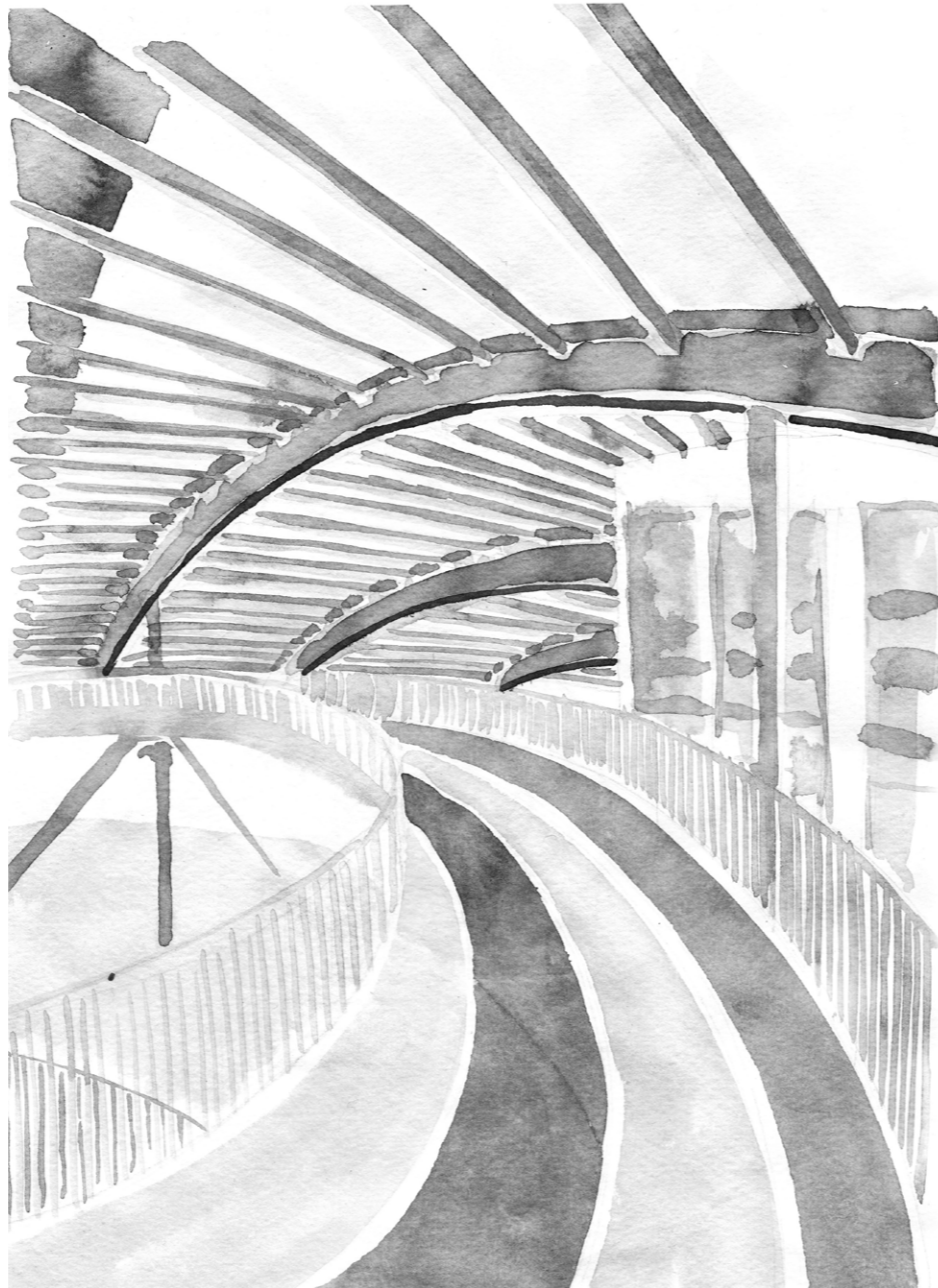
Architektonická inspirace: Shane Homes YMCA at Rocky Ridge

Shane Homes je dílem architektonické kanceláře GEC Architecture a nachází se v Calgary. Je to rekreační, tréninkové a wellness centrum, které nabízí i kromě sportovního využití kulturní akce (GEC Architecture, 2018).

Tento příklad mi slouží jako přímá inspirace pro budoucí návrh v několika aspektech tohoto projektu. V první řadě jde o návaznost na okolní přírodu a její promítnutí do vnitřního prostředí. Stavba se materiálově i tvarově harmonicky začleňuje do okolní krajiny, křivky se inspiroují z okolní přírody a cesty uvnitř jsou pokračováním existujících stezek. Komplex má horizontální charakter, který vychází z kontextu.

Interiér je extenzí venkovního prostředí, avšak chráněný od povětrnostních vlivů. Z obrázků je patrné, že má mít neformální charakter. Cílem je propojení funkcí, jejich vzájemná interakce a začlenění veřejnosti do různých aktivit, které centrum nabízí.

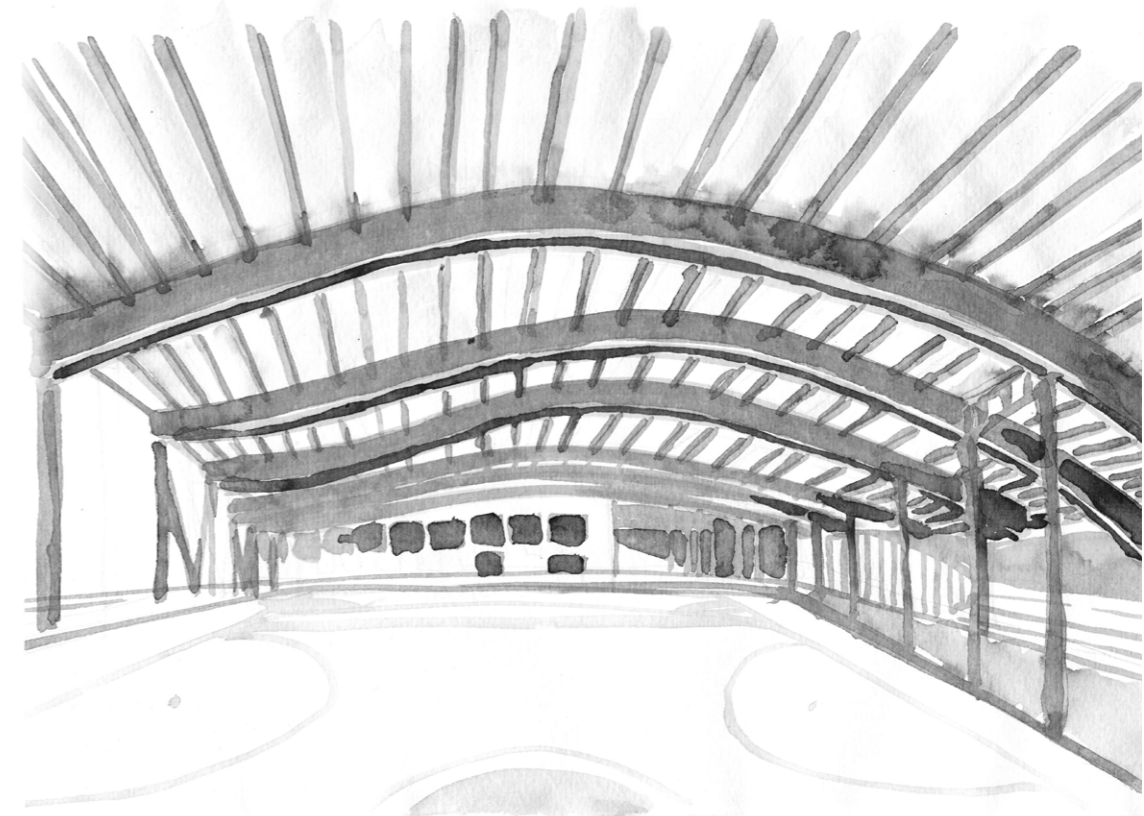
Konstrukčně se jedná o velkorozponové lepené dřevěné nosníky podepřené ocelovou konstrukcí, které rytmizují vnitřní prostor a parametrické křivky dodávající stavbě dynamiku, zatímco z úrovně modelu by se daly číst jako vrstevnice.

Vyvýšená běžecká trať

Barevné a hmotové začlenění do okolní krajiny (GEC Architecture, 2020)

Historická fasáda s novým sníženým vstupem

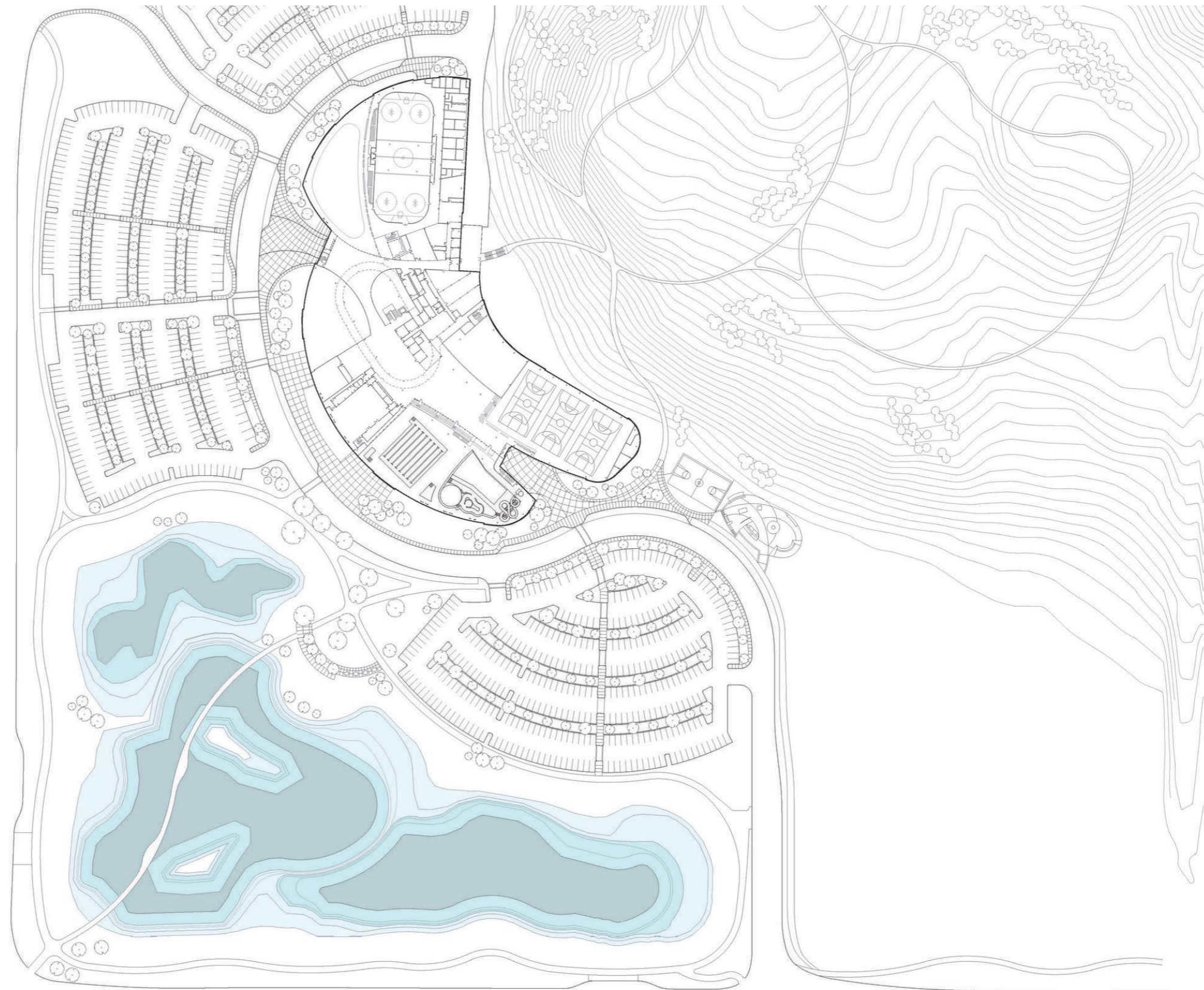
Model areálu (GEC Architecture, 2020)

Architektonická inspirace: Shane Homes YMCA at Rocky Ridge

Programově centrum nabízí wellness služby, kulturní programy a zázemí pro rekreační sport.

Kompletní výčet funkcí centra:

- plavecký bazén
 - akvatické centrum
 - tři hřiště na basket
 - tři tělocvičny
 - fitness centrum
 - plocha pro lední hokej
 - další samostatná ledová plocha
 - vyvýšený atletický ovál
 - prostor pro hromadné akce
 - knihovna
 - galerie
 - divadlo
 - centrum mládeže
 - fyzioterapeutická klinika
 - restaurace
 - skatepark
 - venkovní stezky
 - art studio
 - školka, jesle
- (Livesey, 2018)

Situační výkres (GEC Architecture, 2019)

Závěr: nové využití pro Strahovský stadion

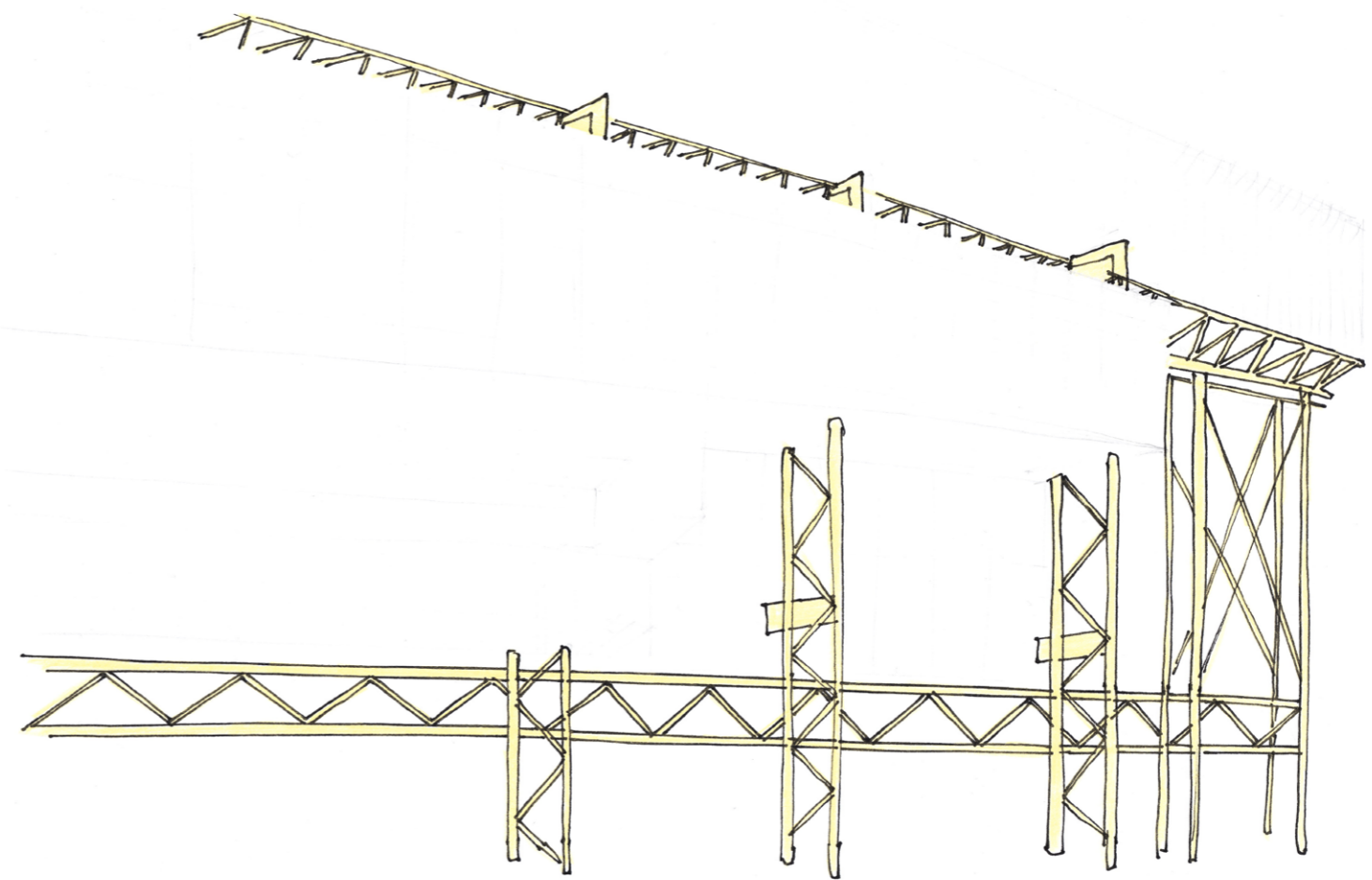
Vnitřek Strahovského stadionu vidím jako jakési ohraničené náměstí, ve kterém by se jednotlivé funkce prolínaly podobně jako v Shane Homes.

Jednalo by se tedy přednostně o využití, které kombinuje sportovní a kulturní akce s variantou zimní a letní provoz, než pro olympijské účely. Takovéto využití Strahovského stadionu avšak neznamená, že se na Strahově nemohou v budoucnu konat Olympijské hry. Projekt totiž bude přednostně řešit prostor studentských kolejí a Velký stadion. To znamená, že prostory na západ a sever od stadionu poskytují rezervu pro expanzi dalších, více specializovaných zařízení pro výkonnostní/vrcholový sport, popř. multifunkční halu/areál, který by mohl sloužit pro olympijské účely.

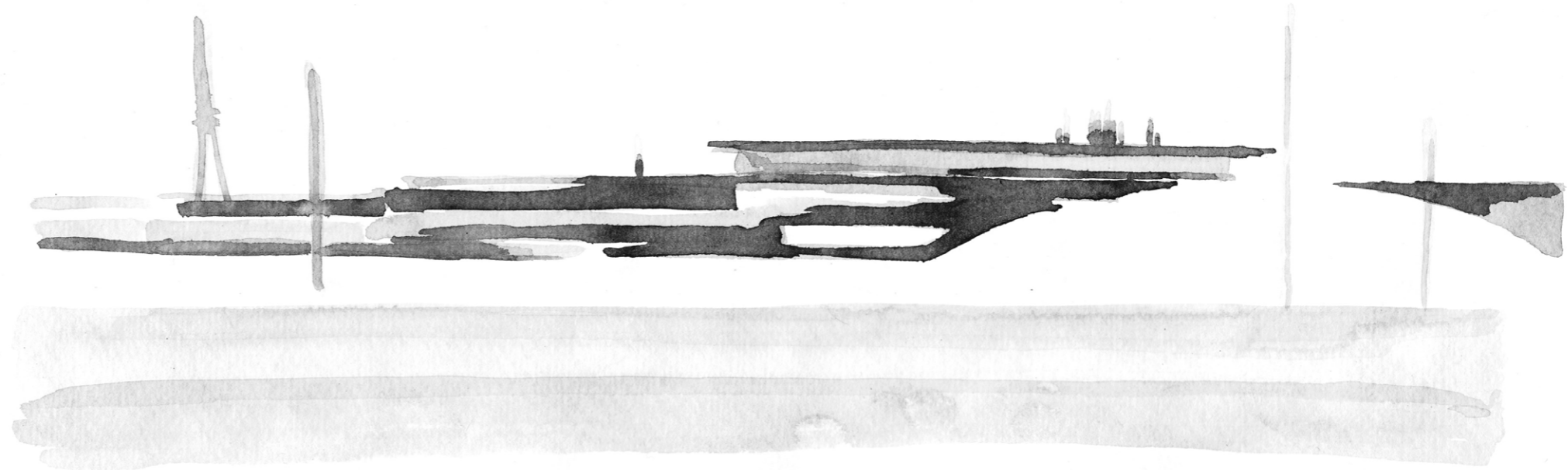
Jak je zřejmé z výkresů strategického umístění, nejvíce bude ovlivňovat skupinu obyvatel na místě dnešních kolejí. Proto je extrémně důležité, aby zde studenti bydleli, i kdyby se urbanistické řešení změnilo v návaznosti na dožívající stav kolejí. Studenti jsou totiž skupinou, která má více volného času a větší zájem o sport, než plně pracující populace. Blízkost takového zařízení by byla nejen výhodou, ale v širším důsledku ovlivnila jejich životní styl do budoucna z hlediska sociálního, ale i zdravotního.

V dnešní době velká většina lidí tráví dny v „sedavém zaměstnání“. Aby se trend nedostatku pohybu kompenzoval společně s přibývajícím volným časem, který nám přináší pokrok technologií, je třeba poskytnout nabídku víceúčelového centra, které přiláká nejen studenty, ale i veřejnost, volné centrum, které není založené na „klubové kultuře“.

Strahovský stadion můžeme historicky vnímat ze dvou pohledů, můžeme v něm vidět 1. Republiku a sokolské slety, či spartakiádní slavnosti minulého režimu. Ať už se je náš pohled na stadion a jeho architekturu pozitivní či negativní s patřičnými historickými konotacemi, může se z něj stát symbol něčeho jiného, co v budoucnu bude diktovat další přestavby či změny využití.

Zobrazení žluté ocelové nosné konstrukce přístavby z let 1962-1972

Vnitřek Strahovského areálu jako chráněná vnitřní sportovní krajina

Reference a bibliografie

- 1Week1Project, nedatováno. Casa futebol. In: *archello.cz* [online] [cit. 16.1.2021]. Dostupné z: <https://archello.com/project/casa-futebol#stories>
- A.D.S.N. Production s.r.o, nedatováno. *Strahov*, urbanistická studie. [online] [cit. 16.1.2021]. Dostupné z: <http://adns.cz/urbanisticka-studie-strahov.html>
- ArchDaily, 2014. Las Arenas / Richard Rogers + Alonso y Balaguer. *ArchDaily*, 1.8.2014. [online] [cit. 15.1.2021]. Dostupné z: <https://www.archdaily.com/530762/las-arenas-alonso-y-balaguer>
- Archilovers, 2012. Las Arenas. Riba EU Awards 2012. In: *archilovers.com* [online] [cit. 15.1.2021]. Dostupné z: <https://www.archilovers.com/projects/60358/las-arenas.html#info>
- ARCHITEKT, 2008. Strahov - jaký a pro koho / soutěž. Urbanistická soutěž o návrh ideového řešení masarykova stadionu a velkého rozvojového území Strahov. Praha: Julius Macháček - KABINET, 08. s.75-87.
- Ateliér M1 architekti s.r.o., 2009. *Urbanistická soutěž Strahov - ERA 21*. [online] Poslední změna 1.4.2009 [cit. 16.1.2021]. Dostupné z: <https://www.atelierm1.cz/index.asp?menu=65&record=4215>
- Ateliér M1 architekti s.r.o., 2008. 12.6.2008 *Urbanistická soutěž Strahov Praha6*. [online] [cit. 16.1.2021]. Dostupné z: <https://www.atelierm1.cz/index.asp?menu=65&record=3998>
- BARTOLACCI, James, nedatováno. After The Crowds Leave: 4 Abandoned Stadiums That Avoided Demolition. In: *architeizer.com* [online] [cit. 11.1.2021]. Dostupné z: <https://architizer.com/blog/inspiration/stories/repurpose-abandoned-stadiums/>
- BILLOCK, Jennifer, 2018. Four Olympic Stadiums With Unexpected Afterlives. *Smithsonian magazine*, 22.1.2018. [online] [cit. 16.1.2021]. Dostupné z: <https://www.smithsonianmag.com/travel/four-olympic-stadiums-unexpected-afterlives-180967817/>
- CARTWRIGHT, Mark, 2017. The Hippodrome of Constantinople. In: *ancient.eu* [online] [cit. 15.1.2021]. Dostupné z: <https://www.ancient.eu/article/1158/the-hippodrome-of-constantinople/>
- COHEN, Li, 2020. With sports at a standstill, stadiums are finding creative ways to cater to fans. *CSB News*, 26.5.202. [online] [cit. 16.1.2021]. Dostupné z: <https://www.cbsnews.com/news/with-sports-at-a-standstill-stadiums-are-finding-creative-ways-to-cater-to-fans/>
- Česká komora architektů, 2007. Soutěž: Ideové řešení Masarykova stadionu a velkého rozvojového území Strahov. In: *Archiweb.cz* [online] Poslední změna 22.10.2007 11:55. [cit. 16.1.2021]. Dostupné z: <https://www.archiweb.cz/n/souteze/soutez-ideove-reseni-masarykova-stadionu-a-velkeho-rozvojoveho-uzemi-strahov>
- ČTK, ČRo, 2016. OBRAZEM: Strahovský stadion se otevřel před 90 lety. Dnes je téměř nevyužívaný. In: *irozhlas.cz* [online] [cit. 1.12.2020]. Dostupné z: https://www.irozhlas.cz/zpravy-domov/obrazem-strahovsky-stadion-se-otevrel-pred-90-lety-dnes-je-temer-nevyuzivany_201607040100_mkaspar
- DANĚK, Jiří, 2007. *Popularita sportu v České republice mezi studentskou populací*. Praha. Diplomová práce. Univerzita Karlova. Fakulta tělesné výchovy a sportu. Katedra základů kinantropologie a humanitních věd. Vedoucí práce PhDr. Vladimír Janák, CSc.
- EARCH.CZ, 2008. Cena studentům ateliéru Architektura III VŠUP v urbanistické soutěži Strahov. In: *Earch*. [online] Poslední změna 29.7.2008 - 14:06 [cit. 16.1.2021]. Dostupné z: <https://www.earch.cz/cs/cena-studentum-atelieru-architektura-iii-vs-up-v-urbanisticke-soutezi-strahov>
- Equipo PARQ, 2014. "Casa Futebol" Proposes a Different Olympic Legacy For Brazil's Stadiums. *ArchDaily*. (překlad Stott, Rory) 11.7.2014. ISSN 0719-8884. [online] [cit. 16.1.2021]. Dostupné z: <https://www.archdaily.com/526191/casa-futebol-proposes-a-different-olympic-legacy-for-brazil-s-stadiums>
- FEARSON, Amy, 2011. Las Arenas by Rogers Stirk Harbour + Partners. In: *dezeen.com* [online] [cit. 15.1.2021]. Dostupné z: <https://www.dezeen.com/2011/05/27/las-arenas-by-rogers-stirk-harbour-partners/>
- GEC Architecture, 2021. *Shane Homes YMCA at Rocky Ridge*. [online] [cit. 23.1.2021]. Dostupné z: <https://gecarchitecture.com/projects/shane-homes-ymca-at-rocky-ridge/>
- GEC Architecture, 2020. *The Art Of Model Making: Shane Homes YMCA At Rocky Ridge*. [online] [cit. 23.1.2021]. Dostupné z: <https://gecarchitecture.com/the-art-of-model-making-shane-homes-ymca-at-rocky-ridge/>
- GEC Architecture, 2019. Shane Homes YMCA at Rocky Ridge/GEC Architecture, *Archdaily*. 14.10.2019. ISSN 0719-8884. [online] [cit. 23.1.2021]. Dostupné z: https://www.archdaily.com/926435/shane-homes-ymca-center-gec-architecture?ad_medium=gallery
- GLANCEY, Jonathan, 2014. What happens to abandoned stadiums? In: *bbc.com* [online] [cit. 11.1.2021]. Dostupné z: <https://www.bbc.com/culture/article/20140731-erie-abandoned-stadiums>
- GROZDANIC, Lidija, 2014. Casa Futebol: Architects Want to Turn Brazil's Stadiums into Affordable Housing. In: *inhabitat.com* [online] [cit. 16.1.2021]. Dostupné z: <https://inhabitat.com/casa-futebol-architects-want-to-turn-brazils-stadiums-into-affordable-housing/>
- HEXNER, Michal, nedatováno. Územně analytické podklady hlavního města Prahy, téma 11.10 Cenné a pozoruhodné urbanistické soubory z hlediska urbanistického vývoje, založení, architektury a kompozice. In: *iprpraha.cz* [online] [cit. 10.12.2020]. Dostupné z: https://www.iprpraha.cz/uploads/assets/dokumenty/uap/2010/UAP_prilohy_k_jevum/a011_10_cenneurbsoubory.pdf
- history.com editors, 2019. Colosseum. In: *history.com*. Poslední změna 6.6.2019 [online] [cit. 11.1.2021]. Dostupné z: <https://www.history.com/topics/ancient-history/colosseum>
- IPR Praha, 2021. *Výkresy územního plánu. Platný územní plán sídelního útvaru hl.m. Prahy* [online] [cit. 15.11.2020]. Dostupné z: <https://app.iprpraha.cz/apl/app/vykresyUP/>
- IPR Praha, 2021. *Metropolitní plán. Návrh metropolitního plánu - výkresy*. [online] [cit. 15.11.2020]. Dostupné z: <https://plan.app.iprpraha.cz/vykresy/>
- IPR Praha, 2016. *Územně analytické podklady hl. m. Prahy 2016*. [online] [cit. 15.11.2020]. Dostupné z: <https://app.iprpraha.cz/apl/app/uap/>
- IPR Praha, 2008. *Masarykův stadion a VRÚ Strahov*. [online] [cit. 16.1.2021]. Dostupné z: <https://www.iprpraha.cz/clanek/377/masarykuv-stadion-a-vru-strahov>
- JANSOVÁ, Petra, 2019. Strahovský stadion se Praze vůbec nevyplácí, hledá jeho další využití. In: *e15.cz* [online] [cit. 1.12.2020]. Dostupné z: <https://www.e15.cz/byznys/reality-a-stavebnictvi/strahovsky-stadion-se-praze-vubec-nevyplaci-hleda-jeho-dalsi-vyuziti-1358675>
- Kancelář architekta, 2018. *Stanovisko mč Prahy 6 k návrhu územního plánu Prahy*. [online] [cit. 1.12.2020] Dostupné z: <http://www.zmenyprahy.cz/images/KLAVIR/PRIPOMINKY%20MC/Praha%206.pdf>
- Kolektiv atuořů, nedatováno. Obnova a revitalizace pražských nádrží. In: *praha-priroda.cz* [online] [cit. 25.1.2021]. Dostupné z: <http://www.praha-priroda.cz/vodni-plochy-a-potoky/vodni-plochy-dle-katastru/liboc/vd-dzban/>
- KOPŘIVA, Miloš, 2010. *Architektonická východiska pro plánování sportovní a rekreační vybavenosti území*. České vysoké učení technické v Praze. Fakulta architektury. Praha. [online] [cit. 16.1.2021]. Dostupné z: <https://portal.cvut.cz/wp-content/uploads/2017/04/HP2010-12-Kopriva.pdf>

Reference a bibliografie

- KRAMÁŘOVÁ, Zuzana, 2011. *Největší sportovní brownfield v ČR*. Praha: ČVUT, Fakulta stavební ČVUT. s. 111.122. ISBN: 978-80-01-04753-8 Praha 6, nedatováno. Územní rozvaha: Praha 6. In: *praha6.org* [online] [cit. 10.12.2020]. Dostupné z: <https://praha6.org/mpp/uploads/general/uzemniRozvaha.pdf>
- Ladronka, nedatováno. Historie. In: *ladronka.com* [online] [cit. 1.12.2020]. Dostupné z: <https://www.ladronka.com/historie-ladronka/historie.htm>
- Ladronka, 2009. Rozšíření a propojení areálu Ladronka. In: *ladronka.cz* [online] [cit. 1.12.2020]. Dostupné z: <https://www.ladronka.cz/areal-ladronka/historie-a-plany/rozsireni-a-propojeni-arealu-ladronka.html>
- Ladronka, 2008. Bruslařské propojení Strahova a Ladronky. In: *ladronka.cz* [online] [cit. 1.12.2020]. Dostupné z: <https://www.ladronka.cz/areal-ladronka/historie-a-plany/bruslarske-propojeni-strahova-a-ladronky.html>
- Ladronka, 2004. Historie Ladronky. In: *ladronka.cz* [online] [cit. 1.12.2020]. Dostupné z: <https://www.ladronka.cz/areal-ladronka/historie-a-plany/historie-ladronky.html>
- LAWRENCE, Alexa, 2015. The Helsinki Art Museum Debuts a New Building. A former tennis complex is revamped to house art. In: *Architectural Digest*. [online] [cit. 16.1.2021]. Dostupné z: <https://www.architecturaldigest.com/story/helsinki-art-museum-tennis-palace>
- LIVESEY, Graham, 2018. Ahead of the Curve: Shane Home YMCA at Rocky Ridge, Calgary, Alberta, *Canadian Architect*, 31.8.2018. [online] [cit. 23.1.2021]. Dostupné z: <https://www.canadianarchitect.com/shane-homes-ymca-gec-architecture/>
- m4, nedatováno. *Strahovský kilometr*. [online] [cit. 16.1.2021]. Dostupné z: <https://m4.cz/work/strahovsky-kilometr/>
- MALSCH, Erouard, 2014. Casa Futebol: Transforming Brazil's Empty Stadiums into Housing. In: *smartcitiesdive.com* [online] [cit. 16.1.2021]. Dostupné z: <https://www.smartcitiesdive.com/ex/sustainablecitiescollective/casa-futebol-transforming-brazil-s-empty-stadiums-housing/337931/>
- Městská část Praha 6, 2018. *Plán pro Ladronku, strategický plán rozvoje na období 2018-2028*. Praha: úřad městské části Praha 6.
- MODRÁ, Katrina, 2019. Krav Maga Prague: an Israeli-style fight club comes to Vinohrady. In: *news.expats.cz* [online] Poslední změna 16.1.2019 [cit. 22.1.2021]. Dostupné z: <https://news.expats.cz/sports-fitness/krav-maga-prague-an-israeli-style-fight-club-comes-to-vinohrady/>
- More Sports. More architecture, nedatováno. *The day after. casa futebol: Living in a World Cup stadiums*. [online] [cit. 16.1.2021]. Dostupné z: <https://moresports.network/casa-futebol/?lang=en>
- MUELLER, Tom, 2011. Secrets of the Colosseum. *Smithsonian magazine*, Leden 2011 [online] [cit. 11.1.2021]. Dostupné z: <https://www.smithsonianmag.com/history/secrets-of-the-colosseum-75827047/>
- Národní památkový ústav, nedatováno. Východní tribuna Strahovského stadionu. In: *pamatkovykatalog.cz* [online] [cit. 10.12.2020]. Dostupné z: <https://pamatkovykatalog.cz/vychodni-tribuna-strahovskeho-stadiou-20602789>
- Národní památkový ústav, nedatováno. Masarykův stadion. Strahovský stadion. In: *pamatkovykatalog.cz* [online] [cit. 10.12.2020]. Dostupné z: <https://pamatkovykatalog.cz/masarykuv-stadion-18395007>
- NOVÁČEK, David, 2013. *Obliba jednotlivých sportovních odvětví u dětí na základní škole*. Praha. Bakalářská práce. Univerzita Karlova v Praze. Pedagogická fakulta. Katedra tělesné výchovy. Vedoucí práce PhDr. PaedDr. Ladislav Kašpar, Ph.D.
- Perkins + Will, 2011. Trent Community Sport and Recreation Centre. In: *ArchDaily* [online] [cit. 25.1.2021]. Dostupné z: https://www.archdaily.com/117443/trent-community-sport-and-recreation-centre-perkins-will?ad_medium=gallery
- Pražský deník, 2008. Strahov se změní k nepoznání. In: *denik.cz* [online] [cit. 16.1.2021]. Dostupné z: https://prazsky.denik.cz/zpravy_region/strah20080630.html
- ROSE, Steve, 2011. Richard Rogers, Las Arenas: Beware of the stampede. In: *The Guardian*, 24.5.2011. [online] [cit. 15.1.2021]. Dostupné z: <https://www.theguardian.com/artanddesign/2011/may/24/las-arenas-barcelona-richard-rogers>
- Sdružení Tejnka, nedatováno. Areál volného času Ladronka. In: *tejnka.cz* [online] [cit. 1.12.2020]. Dostupné z: <https://www.tejnka.cz/kauzu/ladronka>
- Sportovní projekty s.r.o., nedatováno. *Masarykův stadion Praha Strahov*. [online] [cit. 16.1.2021]. Dostupné z: <https://sportovniprojekty.cz/masarykuv-stadion-praha-strahov/>
- The Editors of encyclopaedia Britannica, nedatováno. Colosseum. In: *britannica.com* [online] [cit. 11.1.2021]. Dostupné z: <https://www.britannica.com/sports/gladiator>
- TRUHELKA, Tomáš, 2008. *Popularita sportu v České republice mezi studenty středních a základních škol*. Praha. Diplomová práce. Univerzita Karlova v Praze. Fakulta tělesné výchovy a sportu. Management tělesné výchovy a sportu. Vedoucí práce PhDr. Vladimír Janák, CSc.
- Útvar rozvoje hlavního města Prahy, nedatováno. Zadávací dokumentace pro výběr zpracovatele urbanistické studie Strahov. In: *servis.praha-mesto.cz* [online] [cit. 10.12.2020]. Dostupné z: http://servis.praha-mesto.cz/uzplan/extranet/dokumenty/severozapad/zad_strahov.htm

Obrazové reference

A.D.S.N. Production s.r.o., 2008. Ideové řešení Masarykova stadionu a velkého rozvojového území Strahov, status: výsledky. In: *cka.cz* [online] [cit. 25.1.2021]. Dostupné z: https://www.cka.cz/cs/souteze/vysledky/stadion_strahov

Ateliér M1 architekti s.r.o., 2008. Ideové řešení Masarykova stadionu a velkého rozvojového území Strahov, status: výsledky. In: *cka.cz* [online] [cit. 25.1.2021]. Dostupné z: https://www.cka.cz/cs/souteze/vysledky/stadion_strahov

ČAPOUNOVÁ, Ida, CHUCHLÍK, Jakub, Tsikolia Shota, 2008. Ideové řešení Masarykova stadionu a velkého rozvojového území Strahov, status: výsledky. In: *cka.cz* [online] [cit. 25.1.2021]. Dostupné z: https://www.cka.cz/cs/souteze/vysledky/stadion_strahov

ČÚZK, 2021. *Katastrální mapa*. Měřítko od 1:5 000. In: nahlizenidokn.cuzk.cz [online] [cit. 25.1.2021]. Dostupné z: <http://sgi-nahlizenidokn.cuzk.cz/marushka/default.aspx?themeid=3&&MarQueryId=6D2BCEB5&MarQParam0=729582&MarQParamCount=1&MarWindowName=Marushka>

GEC Architecture, 2020. *The Art Of Model Making: Shane Homes YMCA At Rocky Ridge* [fotografie]. [online] [cit. 23.1.2021]. Dostupné z: <https://gecarchitecture.com/the-art-of-model-making-shane-homes-ymca-at-rocky-ridge/>

GEC Architecture, 2019. Site Plan, In: *Archdaily*. 14.10.2019. ISSN 0719-8884. [online] [cit. 25.1.2021]. Dostupné z: https://www.archdaily.com/926435/shane-homes-ymca-center-gec-architecture?ad_medium=gallery

IPR Praha, 2021. *Archiv leteckých snímků (ortofotomap)*. Měřítko 1:7000. In: app.iprpraha.cz [online] [cit. 25.1.2021]. Dostupné z: <https://app.iprpraha.cz/apl/app/ortofoto-archiv/>

KOPŘIVA, Miloš, 2010. Grafy procentního podílu ploch uživatelských skupin sportu a počtu jejich uživatelů. [graf] České vysoké učení technické v Praze. Fakulta architektury. Praha. In: *Architektonická východiska pro plánování sportovní a rekreační vybavenosti území*. [online] [cit. 16.1.2021]. Dostupné z: <https://portal.cvut.cz/wp-content/uploads/2017/04/HP2010-12-Kopriva.pdf>

Neznámý autor, 1962-1972, Pohled na východní tribunu s pavilonem [fotografie], In: MACHÁČKOVÁ, 2019, Zdeněk Kuna. Architekt, který změnil panorama Prahy, In: *earch.cz* [online] [cit. 25.1.2021]. Dostupné z: <https://www.earch.cz/cs/revue/zdenek-kuna-architekt-ktery-zmenil-panorama-prahy>

m4 ARCHITEKTI s.r.o., 2008. Ideové řešení Masarykova stadionu a velkého rozvojového území Strahov, status: výsledky. In: *cka.cz* [online] [cit. 25.1.2021]. Dostupné z: https://www.cka.cz/cs/souteze/vysledky/stadion_strahov

MUŽÍK, Jan, BOUŘIL, Petr, DOKOUPIL, Štěpán, 2008. Ideové řešení Masarykova stadionu a velkého rozvojového území Strahov, status: výsledky. In: *cka.cz* [online] [cit. 25.1.2021]. Dostupné z: https://www.cka.cz/cs/souteze/vysledky/stadion_strahov

Neznámý autor, nedatováno. Pohled na dřevěnou tribunu [fotografie] In: LUKEŠ, Zdeněk, 2008. Architektura: Historie strahovského stadionu, In: *neviditelnypes.lidovky.cz* [online] [cit. 26.1.2021]. Dostupné z: https://neviditelnypes.lidovky.cz/architekt/architektura-historie-strahovskeho-stadionu.A081201_112331_p_architekt_wag/foto/WAG277925_Strahovsky_Stadion_5.jpg

NOVÁČEK, David, 2013. *Oblíbenost jednotlivých sportovních odvětví* [graf]. Univerzita Karlova v Praze. Pedagogická fakulta. Katedra tělesné výchovy. Vedoucí práce PhDr. PaedDr. Ladislav Kašpar, Ph.D.

ARBAN, Tom, 2011. Trent Community Sport and Recreation Centre. In: *ArchDaily* [online] [cit. 25.1.2021]. Dostupné z: https://www.archdaily.com/117443/trent-community-sport-and-recreation-centre-perkins-will?ad_medium=gallery

Sportovní projekty s.r.o., 2008. Ideové řešení Masarykova stadionu a velkého rozvojového území Strahov, status: výsledky. In: *cka.cz* [online] [cit. 25.1.2021]. Dostupné z: https://www.cka.cz/cs/souteze/vysledky/stadion_strahov